శ్రీరామకృష్ణ మిషన్ (సేవాసంస్థ): తదాదర్శములు: కార్యావళి

అనువాదకులు :

కీ. శే. కందుకూరు మల్లికార్జునంగారు

ప్రప్రథమమున శ్రీరామకృష్ణమిషన్ ఎట్లు స్థాపింపబడినదియు, ఆ సంస్థయొక్క ఆదర్శములు, అది కావించుచున్న సేవాకార్యావళియు నిందు వివరముగ దెలుపబడియున్నవి.

54 పుటలు వెల : 50 పైసలు

దేవీ మాహాత్మ్యము

అనువాదకులు :

కీ. శే. కందుకూరు మల్లికార్జునంగారు

మార్కండేయ పురాణాంతర్గతమగు దేవీమాహాత్మ్యము భక్తులెల్లరు అవశ్యము పఠింపదగిన దివ్యగ్రంథము. పాఠకుల సౌకర్యార్థము శ్లోకములు పెద్దఅక్షరములతో ముద్రింపబడియున్నవి. ప్రతి శ్లోకమునకు తేటతెల్లమగు తాత్పర్యము గలదు.

పారాయణము చేయగోరు భక్తుల యుపయోగార్థము గ్రంథాదియందు చండికా ధ్యానము, అర్గలాస్తోత్రము, కీలకస్తోత్రము, దేవీకవచమును, గ్రంథాంతమున అపరాధ క్షమాపణస్తోత్రమును, దేవీసూక్తమును పొందుపఱచియున్నాము.

ఈ గ్రంథమును శ్రద్ధాభక్తులతో పారాయణముచేయు భక్తులకు శ్రీదేవీకృపాకటాక్ష వీక్షణప్రసారము తప్పక కలుగును.

170+24 పుటలు దివ్యమగు ద్వితీయ ముద్రణము వెల : రూ. 2-50

శ్రీ రా మ కృ ష్ణ ప్ర భ

సంపుటము ౨౬ ౧౯౭౦ - ఏప్రిల్ : సాధారణ - చైత్రము సంచిక ౧౦

విషయసూచిక

ఫోన్ : 71231 **శ్రీ రామకృష్ణప్రభ** పోస్టు బాక్సు : 635

1. 1969 జూలై నుండి శ్రీరామకృష్ణప్రభ ఇరవై ఆరవసంపుటం జరుగుతూ ఉంది.
2. చందావివరాలు : ఇండియాలో రూ. 5-00 ; సిలోనులో రూ. 7-00 ; ఇతరవిదేశాలలో రూ. 7-50 ; విడిసంచిక 50 పైసలు.
3. చందాదారులు జాబులలో తమచందాదారుసంఖ్యను చిరునామాను స్పష్టంగా వ్రాయాలి.
4. సంచిక అందకపోతే వారంరోజులలో తెలియజేయాలి.
5. మేము ప్రచురించిన తెలుగుగ్రంథాలలో అనేకములు శ్రీరామకృష్ణప్రభ చందాదారులకు తక్కువవెలకు అందజేయబడును. వివరాలకు ఈ క్రింది చిరునామాకు వ్రాయండి.
6. శ్రీరామకృష్ణప్రభ ప్రముఖసంస్కృతీకేంద్రాలలో ప్రచారంలో ఉన్న ఆధ్యాత్మికవిజ్ఞానపత్రిక. అడ్వర్టైస్మెంట్లకు చక్కని ప్రాపకం. రేట్లకు వ్రాయండి.
7. సమీక్షకు గ్రంథాలు పంపేటప్పుడు రెండేసి ప్రతులు పంపాలని గ్రంథకర్తలకు, ప్రకాశకులకు మా ప్రార్థన.

తక్కిన వివరాలకు ఈ చిరునామాకు వ్రాయండి :—

మేనేజరు : శ్రీరామకృష్ణప్రభ ఆఫీసు, శ్రీరామకృష్ణమఠం, మద్రాసు - 4.

శ్రీ రామకృష్ణ లీలామృతము

(శ్రీరామకృష్ణ జీవిత చరిత్ర)

అనువాదకులు :

కీ. శే. వెదురుమూడి కృష్ణరావుపంతులుగారు ; కీ. శే. కందుకూరు మల్లికార్జునంగారు.

ప్రశస్తమైన వస్తువు, అకలంకమైన జీవితము, లోకోత్తరమైన సందేశము. దేహమును పులకరింపజేయు ఆధ్యాత్మికానుభవములు—శైలి సరళము, మధురము. భాష నిర్దుష్టము—సర్వవిధముల నమూల్యమైన గ్రంథ రాజము. —శ్రీ పా. వే. రాజమన్నారుగారు, గౌ॥ ప్రధాన న్యాయమూర్తి, మద్రాసు.

* * * ఈ గ్రంథము విషయానురూపమై సుబోధమైన శైలిలో రచింపబడినదనుటకు ఎట్టి సందియమును లేదు. * * * —శ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతంగారు.

* * * ఆధునిక కాలములో వెలువడిన కొలది మహాగ్రంథములలో, అన్నివిధముల నిది యొకటి. * * * —శ్రీ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు.

526 పుటలు (తృతీయ ముద్రణము) వెల : రూ. 5-00

శ్రీ శారదాదేవి చరిత్ర

రచయిత :

శ్రీ చిరంతనానందస్వామి

ప్రతి స్త్రీయును పురుషుడును....చదువవలసిన గ్రంథ మిది....అమృతకలశము !....అనన్య సామాన్య నీతిమంజరి....తియ్యని తెలుగు....పాలవంటి శైలి.... —ఆంధ్రప్రభ.

246 పుటలు (ముచ్చటయిన మూడవ కూర్పు) వెల : రూ. 2-75

శ్రీ శారదాదేవి

రచయిత :

శ్రీ నండూరి బంగారయ్యగారు, బి. ఏ.

శ్రీ శారదాదేవి జీవితచరిత్రయందు గ్రంథస్థములుగాని విషయములెన్నియో యిందు విపరింప బడియున్నవి. ఆమె పవిత్ర చరిత్రమున కాధారభూతములగు గ్రంథములు, పత్రికలు మున్నగు వాని ద్వారా గడించిన విశేష విషయము లిందు గలవు.

143+16 పుటలు (ప్రథమ ముద్రణము) వెల : రూ. 1-25

అడ్రెసు : మేనేజరు, శ్రీ రామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు-4

శ్రీ రామకృష్ణ సూక్తిసుధ

అనువాదకులు: ఆచార్య శ్రీ నేలటూరి భక్తవత్సలముగారు

'సహజోద్గారమయిన వచనామృతము ఇట్టి గ్రంథరూపముదాల్చుట కిదే మొదలు' (ఆల్డసు హక్స్లి) అను పొగడ్తగన్న శ్రీమన్నిఖిలానందస్వాముల సంక్షిప్తాంగ్ల మూలమునకు ఇది తేట తెలుగున అనువాదము.

'గురుదేవుని స్వతస్సిద్ధజ్ఞానము, చిదానందోద్రేక ప్రభవసహజసరళవాగ్ధాటి, శిశూచితామాయికత, అనిర్వచనీయప్రజ్ఞ, ఋజూపమానములు, సరసకథలు, గేయములు, పద్యములు చక్కగా అనూదితములు. (హిందు: తేది 27-7-'58)

'అద్యతనగద్యరచయితలెల్ల మేలుబంతిగా అనుసరింపదగిన గ్రంథరాజము.'
(సన్డే స్టాండర్డు: తేది 16-2-'58)

'అనువాదమైనా స్వతంత్రగ్రంథం అనిపించు ధాటి గలది.' (భారతి. 7-6-'61)

'చవులూరించు చక్కని రచన.' (డాక్టరు సర్ ఎస్. రాధాకృష్ణగారు)

590+158 పుటలు వెల: రూ. 7-50

ప్రబోధరత్నాకరము

అనువాదకులు: శ్రీ చిరంతనానందస్వాములవారు

శ్రీ వివేకానందస్వాములవారు అమెరికాయందలి సహస్రద్వీపవనమున శిష్యులకు బోధించిన తత్త్వసారము సమస్తము ఇందు నిక్షిప్తమై యున్నది. శాస్త్ర జిజ్ఞాసకలవారికి ఇందలి పాదటీకలు ఎంతయో యుపయుక్తములు కాగలవు.

232 పుటలు మూడవ కూర్పు వెల: 2-50

ఇట్లు వ్రాయుడు: మేనేజరు, శ్రీరామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు-4

'అఖిలవిభు శరణొందుమ, యా క్షణంబ యతనికృప నీదు ననుభూతి కందు వత్స'

—శ్రీ శారదామణి.

శ్రీరామకృష్ణ ప్రభ

సంపుటము ౨౬ } ౧౯౭౦ – ఏప్రిల్ : : సాధారణ – చైత్రము { సంచిక ౧౦

వేల్పులు కావించిన శ్రీరామనుతి

1. బ్రహ్మ—

మాయాతీతం మాధవ మాద్యం జగదాదిం మానాతీతం మోహవినాశం మునివన్ద్యమ్
యోగిధ్యేయం యోగవిధానం పరిపూర్ణం వన్దే రామం రఞ్జితలోలం రమణీయమ్.

శ్రీరామునికి మ్రొక్కుచున్నాను. ఆయన రమారమణుడు, సుందరుడు, భక్తప్రియుడు, పరిపూర్ణుడు, యోగవిధాత, ఆద్యుడు, జగత్కారణుడు మాయను మితిని దాటినవాడు, మోహమును రూపుమాపువాడు, మునులకు నమస్కారార్హుడు, యోగులధ్యానమునకు లక్ష్యము.

2. పరమశివుడు—

నమోఽస్తు రామాయ సశక్తికాయ నీలోత్పలశ్యామలకోమలాయ
కిరీటహారాంగదభూషణాయ సింహాసనస్థాయ మహాప్రభాయ.
అహం భవన్నామగుణైః కృతార్థో వసామి కాశ్యా మనిశం భవాన్యా
ముమూర్షమాణస్య విముక్తయేఽహం దిశామి మన్త్రం తవ రామ నామ.

శక్తి (=సీతా) సమేతుడవును నల్లకలువను బోలిన మేనివన్నెయు సౌకుమార్యమును గలవాడవును కిరీటహారనూపుర ప్రముఖభూషణములు గలవాడవును మహాతేజస్వివియు సింహాసనాధిరూఢుడవు నగు ఓ రామా నీకు నా వందనములు. నీ నామగుణములచే నేను ధన్యుడను.

మరణింపనున్న వారికి, విముక్తికై, ఓ రామా, నీ నామమంత్రము నొసంగుచు భవానీసమేతుడనై నేను కాశిలో వసించుచున్నాను.

3. దేవేంద్రుడు—

భజే ఒహం సదా రామ మిన్దీవరాభం భవారణ్యదావానలాభాభిధానమ్
భవానీహృదా భావితానన్దరూపం భవాభావహేతుం భవాదిప్రపన్నమ్.

ఇందీవరశ్యామలుడును, సృష్టిసంహారకారకుడును, రుద్రాదులకాశ్రయుడును, పార్వతికి ధ్యానగోచరుడగు ఆనందరూపుడును, చిచ్చు అడవిని దహించినట్లు సంసారమును రూపుమాపు మహిమాంచితనామము గలవాడు నగు శ్రీరాముని సదా భజింతును.

4. వినాయకుడు—

తావ దేవ మద స్తేషాం మహాపాతకదన్తినామ్
యావ న్న శ్రూయతే రామనామపఞ్చాననధ్వనిః.

సింహగర్జనము చెవినిబడువఱకే యేనుగులకు మదము, శ్రీరామనామము ఉచ్చరితమగువఱకే మహాపాతకముల విజృంభణము. సింహగర్జనము చెవినిబడినంతనే యేనుగుల మదమడగును. శ్రీరామనామ ముచ్చరితము కాగానే మహాపాతకముల యే పడంగును.

ఆంధ్ర శ్రీ రామ నవరత్నమాలిక

ఉ. సత్త్వరజస్తమోగుణవశస్థితిఁ గైకొని నీవ లీల బ్ర
హ్మత్వము దాల్చి లోకముల కన్నిటికిన్ జననం బొనర్తు, వి
ష్ణుత్వము దాల్చి వానికి మనోజ్ఞతమస్థితివృత్తిఁ జేర్తు, రు
ద్రత్వము దాల్చి వాని కుచితంబుగ సంహృతిఁ గూర్తు రాఘవా.

కవిబ్రహ్మ తిక్కన.

మ. అమలాంభోజదళాక్షుఁ డక్షతఘనశ్యామాంగుఁ డాజానుదీ
ర్ఘమహాబాహుఁడు సంహతోరుకఠినోరస్కుండు సింహోరువి
క్రమణుం డుద్ధతశౌర్యధైర్యకలనాకల్పుండు కల్యాణధీ
రమణీయుండు వెలుంగు రాముఁడు గుణారాముండు భూమండలిన్. 2

ప్రబంధపరమేశ్వరుడు చదలవాడ ఎఱ్ఱాప్రెగ్గడ.

సీ. జనకాజ్ఞకును లోకజనవాదమునకుఁగా నుర్వీజయగు లక్ష్మి నుజ్జగించి,
తజునిఁ బుత్త్రునిఁ జేసి, తట్టి నెయ్యముపొంటె నజునిపౌత్త్రుండవై యవతరిలితి,
ధాత్రి నిక్ష్వాకుసంతతి నుద్భవంబొంది యాశ్రయించినవారి కమృత మిత్తు,
వాలాయముగ విశ్రవసుకూర్మికన్నెకు విశ్రవస్త్వము గూర్ప వేడ్కపడితి,

గీ. పెద్దకాలంబు వాసితి ప్రియవధూటి, ననుజు నొకనాఁడు వాసి దేహంబు దొఱఁగి,
తెవ్వఁ డెఱుఁగును నీచంద మిట్టి దనఁగ, రాజితానేకగుణభద్ర, రామభద్ర! 3
కవిసార్వభౌముడు శ్రీనాథుడు.

ఉ. రామ, గుణాభిరామ, దినరాజకులాంబుధిసోమ, తోయద
శ్యామ, దశాననప్రబలసైన్యవిరామ, సురారిగోత్రసు
త్రామ, సుబాహుబాహుబలదర్పతమఃపటుతీవ్రధామ, ని
ష్కామ, కుభృల్లలామ, గరకంఠసతీనుతనామ, రాఘవా. 4

క. అమరేంద్రసుతవిదారణ, కమలాప్తతనూజరాజ్యకారణ, భవసం
తమసదినేశ్వర, రాజోత్తమ, దైవతసార్వభౌమ, దశరథరామా. 5
సహజపాండిత్యుడు పోతనామాత్యుడు.

మ. పవిధారాపతనంబు గైకొనని యప్పొలస్త్యామి సప్తధా
తువులన్ దూఱు పరిశ్రమంబునకు నుద్యోగించె నా, సప్తసా
లవిభేదం బొనరించి నిల్వక సలీలన్ జన్న యుష్మన్మరు
జ్జవనాస్త్రం బొసఁగుగ సిరుల్, రఘుకులస్వామీ, రమావల్లభా. 6
ఆంధ్రకవితాపితామహుడు అల్లసాని పెద్దన.

క. పరమంబగు నీనామము కర మామ్నాయములు తారకబ్రహ్మముగా
నిరతిన్ వినుతింపఁగ, నాతర మే నిను నభినుతింప, దశరథరామా? 7
పింగళిసూరన.

శా. శ్రీరామాంశజమైన జానకి నురస్సీమాంతరాత్యంతవి
స్తారప్రోజ్జ్వలహారనాయకమణీ సంద్పశ్యమానస్వకా
కారం బారసి యన్యకాంతి యని నిక్కం బెంచు నంచున్ సదా
తా రమ్యంబుగ నంకపీఠి నిడు సీతాభర్త నన్ బ్రోవుతన్. 8
అయ్యలరాజు నారాయణామాత్యుడు.

శా. శ్రీరామావనిజానిజాయత భుజాశృంగార శాఖామిళ
త్సారాకారలతా స్తనస్తబకభాస్వద్దంతవాసఃకిసా
లారాళాలకభృంగ రంగ దఖిలాంగాంచత్ప్రసూనోత్కర
శ్రీరామాకృతికల్పకంబు మము రక్షించున్ బుధానందమై.
చిత్రకవి నరసింహకవి.

రామలీల

"శారదాచరణ్"

సురుచిరముగ వెల్గెడు నీచరితము వ్రాసిరి యనేకసత్కవివర్యుల్
మరల మరల దానిని సంస్మరియింతు మదీయమానసంబున రామా.

జలచరముగ కూర్మంబుగ నిల బుట్టితి వీవు సూకరేశుడుగా భ
క్తుల బ్రోవ నృసింహుడుగా బలియరిగా బరశుధారిపగిదిగ రామా.

కౌసల్యాపుత్రుడవై భాసిల్లగ బుట్టినావు భక్తులు సుజనా
గ్రేసరులు మోదమున క్రూరాసురబాధావిముక్తి నందగ రామా.

ధరణీజననాశినియై పరగెడు తాటకను నొక్కబాణముచే సం
హారణం బొనరించితి వీ ధర ధర్మమునిలుపుపొంటె దశరథ రామా.

మునిశాపవశమునన్ నిర్జనస్థలిన్ దిక్కులేని రాయగు వనితన్
ఘనకారుణ్యాంభోనిధి గని ప్రోచితి వీవు దుఃఖఖండన రామా.

సీతన్ సంతతభాగ్యోపేతన్ సజ్జనమనోబ్జభీత్యపనేత్రిన్
నీతి ధనుర్భంగంబున బ్రీతిగ బెండ్లాడినావు శ్రీరఘురామా.

జనకాజ్ఞ పాలనార్థము జనకజలక్ష్మణులతోడ జనితి వరణ్యం
బునకును నక్కట సర్వేశునకును నీ కిట్టు లాట చోద్యమ రామా.

నీచుని మారీచుని నారాచంబున సంహరించి రాక్షసమాయం
ద్రోచితి వత్యద్భుతముగ నీచిన్మయలీల లెన్న నేరము రామా.

ధరణీజాతను క్రూరాసురుడు దశాస్యుండు గొనగ శోకించితి వం
తరమున నిన్నున్ వీడక ధరణిజ వెల్గెడిని సంతతంబును రామా.

జాలిగ సుగ్రీవుని గాథాలాపన నిచ్చినాడ వభయ మతనికిం
గోలం గూల్చితి వంతట వాలిన్ దుర్వారగర్వభరితున్ రామా.

హనుమంతుని గరుణాదృష్టిని గని నీచరణపద్మసేవాభాగ్యం
బు నొసంగితి వాతనిచే గనుగొంటివి సీతజాడ కడకును రామా.

సురశత్రుపట్టణంబును జొరగా సేతువును గట్టి చొచ్చితి వావా
నరసేనతోడ, నీకును బరమాత్మకు నవియు సాయపడుటయె రామా.

ధరణీక్షేమార్థంబై తరుణీరక్షార్థమై కుదానవపతి సం
హారణం బొనరించితి వెల్లరును బొగడ సర్వభృల్లలామా రామా.

భరతుడు శత్రుఘ్నుడు చామరము లిడగ లక్ష్మణుండు పవనాత్మజుడుం
బరిసేవింపగ సరసన ధరణిజతో వెల్గు నిన్ను దలతును రామా.

ఉల్లము నవనీతం బగు సల్లలితంబులు గుణములు స్వాంతమునన్ మా
చల్లని రాముని కని ప్రజ లెల్లరు నానంద మంద నేలితి రామా.

రామా రామా రామా రామా రామా యటంచు రమ్యంబగు నీ
నామము జపించు నరునకు ప్రేమంబున నే నమస్కరింతును రామా.

నీనామమె తారకమా నీనామమె సర్వపాపనిధివారకమా
నీనామమె కారకమా శ్రీ నిత్య మనర్గళముగ జేరగ రామా.

నీదు మనోహరరూపము మోదముతో దలచి కొలిచి మోహచ్ఛాయా
చ్ఛేద మొనర్చెడివారల కేది వలయు నిహపరముల నించుక రామా.

జయ జానకీమనోహర జయ భవబంధప్రణాశ జయ జగదీశా
జయ దనుజగర్వనాశక జయ ధర్మైకప్రపోషి జయశ్రీ రామా.

శ్రీమదజ్ఞానానన్దనార్పణమస్తు.

శ్రీరాముని అభయ సందేశము

ఓ వానరులారా, నాకును మీకువలెనే విభీషణునిగూర్చి మనస్సులో పరిగణనార్హమగు వివక్ష యొకటి కలదు. నాక్షేమమందు నిరతులగు మీరు దానిని వినుడు. విశ్రుతముగ మిత్రభావము వాస్తవముగ లేకయే కేవలము మైత్రి నభినయించుచు ఎవడైన వచ్చునేని వానిని సైతము ఎప్పుడును ఎక్కడను పరిత్యజింప నిష్టపడను. పరునియందు దోష మున్నప్పటికిని అతడు వచ్చి మన మఱుగుజొచ్చినప్పుడు దానినే గుణముగ గ్రహించి అతనిని మనుచుట రాజధర్మము. దురాత్ముడగు రావణునితో కలహించి ఈ విభీషణు డిచ్చటికి చనుదెంచెను. అందుకు సందేహము లేదు. వీని కంఠనాదము భీరునికంఠనాదమువలె వినబడుచున్నది. కావున ఇతడు బలవంతుడగు రావణుని భయమువలన ఆత్మపరిత్రాణము కొఱకు మనయొద్దకు చనుదెంచెను. ఇతనిని పరిగ్రహించుటకు ఏమియు సందియము లేదు. జ్ఞాతిత్వదోషమును రాజత్వదోషమును సర్వత్ర ఉండుననుటను శంకింపవలదు. పితృదత్తమై చేతికి వచ్చిన రాజ్యమును భరతు డంగీకరింపలేదు కదా. అతనివంటి భ్రాత లెవరును లేరు. జ్యేష్ఠత్వమున రాజ్యార్హుడనైనను పితృవచనగౌరవమున కనిష్ఠుడగు భరతునియందు రాజ్యభార ముంచుటకు సమ్మతించితిని. కావున నావంటిపుత్రులు లేరు. సుగ్రీవునివంటి మిత్రులు లేరు. వీడు వంచకు డని సుగ్రీవుడు చెప్పుచున్నాడు. అట్లైనను కొదువలేదు. అమరపన్నగసిద్ధసాధ్యనివహములను కొనగోటితో సంహరింప గల నాకు ఈ దానవుడు చేయ గల యహిత మించుకయు లేదు. మును పోకపావురము తనభార్య నపహరించిన కిరాతుడు తా నున్నచోట తలదాచుకొనగా అతనికి తన దేహమాంసమును ఆహారముగ నిచ్చి సంతృప్తిపఱచె నను కథ ప్రసిద్ధము

కదా. కణ్వపుత్రుడైన కండుమహాముని చెప్పిన నీతివాక్యములను వినుడు. “శరణాగతుడై శిరమున కరములు ముకుళించి నన్ను కావుమనుచు ఆర్తరవమున పలికెడు వాడు శత్రువైనను రాజతనిని రక్షింపవలయును. ఆర్తుడైననేమి తృప్తుడైననేమి శత్రువైననేమి, కావుము అని ప్రార్థించిన వెంటనే రాజు తన ప్రాణమునైన నిచ్చి అతనిని కాపాడవలయును. ప్రీతిచేతగాని మోహముచేతగాని మఱుగుజొచ్చినవానిని కాపాడనితేని ధర్మకౌశలమును లోకులు గర్హింతురు. శరణాగతుని రాజు రక్షింపక తిరస్కరించునేని ఇతని సుకృతము అతనికిని అతని దుష్కృతము ఇతనికిని చెందును. ప్రపన్నులను రక్షింపని ప్రభుని ఐశ్వర్యకీర్తిబలవీర్యములు వినాశ మొందును.” ఇట్లు ధర్మశాస్త్రప్రసిద్ధమైన శరణాగతరక్షణరూపధర్మమును తప్పక యనుష్ఠించెదను.

సకృదేవ ప్రపన్నాయ
తవాస్మీతి చ యాచతే
అభయం సర్వభూతేభ్యో
దదామ్యేతద్వ్రతమ్ మమ.

మఱుగుసొచ్చితి గృప నన్ను మనుపు మనుచు
దీనరవమున నొక్కమాఱైననేమి
వినతుడైన నకృపణుడై వేడుకొన్న
వాని కభయం బొసంగుట వ్రతము నాకు.

ఈ రాక్షసునకు నే నభయ మిచ్చితిని. తోడుకొని రమ్ము. ఇక సందేహమే లేదు. సుగ్రీవా, వీనిని కాపాడుటయే కాదు. “అపరాధి నైతిని, నన్ను కావు మటంచు మఱుఁగు చొచ్చినచో రావణునైనను విడువక కాపాడి తీరెదను. ఇతడు నిజముగ విభీషణుడైనను విభీషణవేషధారియగు రావణుడైనను శరణాగతరక్షణవ్రతైకదీక్షాదక్షుడనైన నేను అభయ మిచ్చితిని.

వివేకానంద రామాయణము*

శ్రీరామాయణమునకు ఋషి, అనగా దానిని వ్రాసినకవి, వాల్మీకి ... రామాయణమేమో చాల చక్కని రచన. అది అట్లే మనకాలమునకు సంక్రమించినది. విశ్వసారస్వతములలో రామాయణమునకు సాటిలేదు.

భారతదేశమున అయోధ్య యను ప్రాచీన నగర ముండెను. ఇప్పటికిని ఉన్నది. ఆ నగరమున్న రాష్ట్రమునకు ఔడ్ అని పేరు. మీలో అనేకులు భారతదేశపటములో దానిని గుర్తించియుందురు. అదే ప్రాచీనమగు అయోధ్య. ప్రాచీనకాలమున అందు దశరథుడను రాజేలుచుండెను. ఆయనకు రాణులు ముగ్గురుండిరి, కాని బిడ్డలు లేరు. ఆదర్శహిందువులందఱివలెనే ఆ రాజును ఆ రాణులును సంతతి గోరి యాత్రలు చేసిరి, ఉపవాసములుండిరి, ప్రార్థనలు సల్పిరి. కొన్నాళ్లకు నలుగురు కొమారులు పుట్టిరి. వారిలో జ్యేష్ఠుడు రాముడు.

ఆ కాలమున జనకుడను మఱియొక రాజు కూడ నుండెను. ఆయనకూతురు సీత చాల చక్కనిది. ఆమె పొలమున లభించినది, భూదేవికి పుత్రి. వేఱు తల్లిదండ్రులు లేరు. సంస్కృతభాషలో సీత యను పదమునకు నాగంటిచాలు అని యర్థము. భారతదేశ

* కాలిఫోర్నియా - పసడెనలోని షేక్స్పియరుక్లబ్బులో 31-1-1900 తేదినాడు ఉపన్యాసము.

ప్రాచీనపౌరాణికకథలలో తల్లిదండ్రులలో ఒకరు లేక పుట్టినవారు, తల్లిదండ్రు లిద్దఱును లేక పుట్టినవారు, యజ్ఞకుండమున పుట్టినవారు, యజ్ఞభూమినుండి జన్మించినవారు— ఈ మొదలగువారు కాననగుచుందురు, మేఘమండలమునుండి ఊడిపడ్డట్లు. భారతదేశ పురాణేతిహాసకథలలో ఇట్టియద్భుతజననములు మామూలే. సీత భూదేవిపుత్రిక కావున కళంకగంధమైనను లేని పరమపవిత్రురాలు. జనకమహారాజామెను పెంచుకొనెను. ఆమెకు పెండ్లివయస్సు రాగానే రాజు తగిన వరుని సంపాదింపగోరెను.

భారతదేశమున స్వయంవర మను నొక ప్రాచీనాచార ముండెను; రాజసుతలు స్వయముగ తమభర్తల నెన్నుకొను క్రమ మది. దేశమున వివిధభాగములనుండి పలువురు రాజకుమారులు ఆహ్వానింపబడుదురు. రాజకుమారి వివాహాలంకారభూషితయై, మాలాహస్తయై ఆసీనులయియున్న ప్రభువులమధ్య వారిని జూచుచు పోవును. ఒకచేటి ఆమెతోకూడ పోవుచు హాజరయియున్న రాజుల విశిష్టయోగ్యతలను దెలుపుచుండును. రాజకుమారి తనకు నచ్చిన రాజన్యునికంఠమున పుష్పమాలను వేసి తన వరణమును సూచించెడిది. అంతట వారిపెండ్లి విభవోత్తరముగ జరుగును. సీతను పెండ్లాడ గోరిన రాజకుమారులు లెక్కకు మిక్కిలిగ నుండిరి. ఆమెను బెండ్లాడుటకు నిర్ణయింపబడిన వీర్యశుల్కము హరధను వను మేటివింటిని వంచుట. ఈ యద్భుతమును నెగ్గింప సకల రాజకుమారులును తమ యావచ్ఛక్తిని విని యోగించిరి, కాని విఫలమనోరథు లైరి. తుదకు రాముడు ఆ ప్రబలధనువును చేతులతో నెత్తి సునాయాసముగా వంచెను, అది రెండుగా తునిగెను. ఈవిధముగ సీత దశరథరాజనందను డైన శ్రీరాముని తనభర్తగా నెన్నుకొనెను. సీతారాములవివాహము మహావైభవముతో జరిగెను. రాముడు సీతను తననగరమునకు బిలుచుకొని వచ్చెను.

అప్పుడు శ్రీరాముని యువరాజుగా చేసి తాను విశ్రాంతి నొంద దగిన సమయము వచ్చిన దని తండ్రి వృద్ధుడు తలంచెను. పట్టాభిషేకమహోత్సవమునకు సర్వసన్నాహము లయినవి. దేశమంతయు ఆ శుభమును గూర్చి మహానందము నొందెను. అప్పుడు రాణులలో అందఱికంటె చిన్నదియగు కైకేయికి ఆమె పరిచారికలలో ఒకతె "చిరకాలము నాడు రాజు నీకు రెండు వరముల నిచ్చియుండెను కదా" అని జ్ఞప్తిచేసెను. మును పొకనాడామె తనసేవచేత రాజునకు మహాప్రీతిని గలిగింపగా ఆయన ఆమెకు రెండువరముల నీయబూనెను. "నాకు శక్యమైనవానిని ఏవేని రెంటిని కోరుము. వానిని నీకిత్తును" అని అనెను. అప్పు డామె ఏమియు అడుగలేదు. అందుంగూర్చి ఆమె పూర్తిగా మఱచిపోయెను. ఆమె పరిచారికలలో పాపచిత్తయగు నొకతె ఆమెకు దుర్బోధ చేయ దొడగెను. రామునకు కలుగు రాజ్యప్రాప్తినిగుఱించి ఆమెకు అసూయ హెచ్చునట్లు చేసెను. భరతుడే రాజైన ఎంతబాగుండునో బాగుగా తలకెక్కించెను. కైకేయి ఈర్ష్యచే ఉన్మత్తురాలాయెను. అంత నా పరిచారిక "నీ రెండు వరములను రాజు నిప్పు డడుగుము. భరతునకు రాజ్యాభిషేకము చేయవలె ననుట ఒకవరము. రాము నడవుల కంపి పదునాలుగేండ్లచట వసింపజేయవలె ననుట రెండవవరము" అని బోధించెను.

వృద్ధుడైన రాజునకా, రాముడే ప్రాణము, రాముడే ఆత్మ, దురుద్దేశ్యముతో ఆయనను

ఈ వరము లడుగగనే, రాజు గావున మాట తప్పలేక పోయెను. కింకర్తవ్యతామూఢు డయ్యెను. కాని శ్రీరాముడు రాజ్యమును మానుకొని అడవికిపోవుటకు పరమసంతోష ముతో పూనుకొని అసత్యదోషము కలుగ నీయక తండ్రి నుద్ధరించెను. ఆ విధముగ రాముడు అడవులలో పదునాలుగేండ్లు వసింప నేగెను. ప్రియురాలగు సీతయు భక్తసోదరు డగు లక్ష్మణుడును ఆయనతోనే పోయిరి. ఏమి చెప్పినను వా రాయనను వెంబడింపక మానరైరి.

ఘోరారణ్యములలో వసించుచుండిన ప్రజలను ఆర్యు లెఱుగరు. ఆ వనవాసిగణము లను ఆర్యులు వానరు లని పేర్కొనిరి. వారిలో అసాధారణబలపరాక్రమవంతులుగ నున్న వారిని రాక్షసు లని పేర్కొనిరి

రాక్షసులును వానరులును వసించెడి అడ వులలోనికి సీతారామలక్ష్మణులు వచ్చి చేరిరి. సీత రామునితోకూడ అడవులకు వత్తు నన్న ప్పుడు "అడవులలో మన మెఱుగని యాపదలు మెండుకొనియుండునే, నావెంబడి వచ్చి రాజ కుమారివైన నీవు ఆ కష్టముల నన్నింటి నెట్లు భరింపగలవు?" అని రాము డడిగెను. సీత "రాముడుపోయినచోట్లకెల్ల సీతయు పోవును. రాజకుమారినని ఉత్తమజన్మనని ఈమాట లన్నియు ఎందులకు? నీకు ముందుగా నేను పోవుచుందును" అని చెప్పెను అట్లే పోవు చుండెను. ఇక తమ్ముడా, అతడును వారితో కూడ పోయెను. వా రడవిలో చొచ్చి చాల దూరముపోయి గోదావరితీరమును చేరుకొనిరి. అచ్చట చిన్నకుటీరమును నిర్మించుకొనిరి. రామలక్ష్మణులు జింకలను వేటాడి పండ్లను సేకరించుకొని వచ్చుచుందురు. ఇట్లు వారు కొంతకాలము గడపిన పిమ్మట అచ్చటి కొక రాక్షసి వచ్చెను. ఆమె లంకేశ్వరుని చెల్లెలు. స్వేచ్ఛగ అడవిలో తిరుగుచు రాము డున్నెడకు వచ్చెను. అతని దివ్యాద్భుతసౌందర్యమును చూచినప్పుడు తత్క్షణమే ఆమెకు వలపు కలిగెను. కాని రాముడు పరమపవిత్రజీవి, వివాహితుడు, కావున ఆ రాక్షసిప్రేమకు బదులు ప్రేమ చూపలేకపోయెను. ఆకసి తీర్చుకొనుటకై యామె రాక్షసరాజగు తన యన్నయొద్దకు పోయి రామవల్లభయు, భువనమోహినియు నగు సీతనుగూర్చిన సకలవృత్తాంతమును దెల్పెను.

మానవులందఱిలో రాముడు జగదేక వీరుడు. దైత్యులుగాని దానవులుగాని వేఱెవరు గాని అతనిని గెలువగల బలవంతులు కారు. కావున రాక్షసరాజు కుట్ర పన్నవలసివచ్చెను. అతడు మాయావియగు మఱియొకరాక్షసుని తోడ్పఱచుకొని అతనిని సుందరసువర్ణహరిణ ముగమార్చెను. ఆ హరిణము రామునివాసము నకుచుట్టును దుముకుచుండెను. సీత దాని చక్కదనమును జూచి ఆశపడెను. దానిని పట్టి తెమ్మని రాముని కోరెను. సీతను లక్ష్మణుని రక్షణలో నుంచి రాముడు జింకను తఱుముచు అడవిలోనికి పోయెను. అప్పుడు లక్ష్మణుడు తమకుటీరము చుట్టు నొక యగ్నివలయము నేర్పఱచి "ఈ దినము నీ కేదేని ఆపద కలుగవచ్చు నని తోచుచున్నది. కావున నీకు నేను చెప్పున దేమనగ, ఈ మాయావలయమునకు వెలుపలికి పోకుండుము. పోయితివా ఏదేని ఆపద కల్గును" అని సీత నెచ్చరించెను. ఇంతలో రాముడు మాయామృగముపై బాణమును ప్రయోగించెను. అది తత్క్షణమే జింకరూపమును బాసి మానవరూపము పొంది మరణించెను.

తత్క్షణమే 'ఓ లక్ష్మణా, రమ్ము, తోడ్పడు' మని రామునిగొంతుతో నొకపిలుపు పర్ణ

శాలకు వినవచ్చెను. 'లక్ష్మణా, వెంటనే వెడలుము, అడవిలో రామునకు తోడ్పడుటకు' అని సీత త్వరపెట్టెను. 'అది రాముని కంఠధ్వని కాదు' అని లక్ష్మణు డనెను. కాని సీత ప్రార్థనలను కాదనలేక లక్ష్మణుడు రాముని వెదకుచు పోవలసియే వచ్చెను. అతడు వెడలి పోవగానే రాక్షసరాజు సన్న్యాసిరూపమున ద్వారమునొద్ద నిలిచి భిక్ష మడిగెను. 'ఇంచుక సేపుండుడు, నాభర్త యింటికి మరలి వచ్చును. అప్పుడు సమృద్ధిగ భిక్షము నర్పింతును' అని సీత చెప్పెను. అతడు 'కల్యాణీ, నేను వేచి యుండలేను. ఆకలి తీవ్రముగా నున్నది. నీదగ్గఱ ఉన్నదానినే పెట్టుము' అనెను. అంతట సీత కుటీరమున తనయొద్ద నుండిన కొన్నిపండ్లను తీసికొని బయటికి వచ్చెను. 'నేను సన్న్యాసిని, నీ కెట్టిభయమును అక్కఱ లేదు. భిక్షమును గొని నాసమీపమునకు రమ్మ' అని యతడు పెక్కురీతుల నచ్చ జెప్పెను. సీతయు మాయావలయమును దాటి వెలికి వచ్చెను. తత్క్షణమే సన్న్యాసి రాక్షసరూపమును ధరించి చేతులతో సీతను గట్టిగా పట్టుకొని తనమాయారథమును ఆహ్వానించెను. విలపించుచున్న సీతను ఆ రథముపై నుంచుకొని అతడు పరారి యయ్యెను. పాపము సీత కేవలము అసహాయురాలు. తోడ్పడుట కచ్చట నెవ్వరును లేరు. రాక్షసుడు అట్లు ఆమెను కొనిపోవుచుండగా ఆమె తనచేతులనుండి నగలను కొన్నింటిని తీసి అప్పుడు కొన్ని అప్పుడు కొన్నిగా నేలమీదికి జాఱ విడుచుచుండెను.

రావణుడు సీతను తన లంకారాజ్యమునకు (సింహళద్వీపమునకు) కొనిపోయెను. అతడు అచ్చట పెక్కు ఆశలు చూపి తన్ను పెండ్లాడుమని ఆమెను కోరెను. కాని సీతామహాదేవి పాతివ్రత్యధర్మమునకు మూర్తీభావము. కావున ఆమె ఆరాక్షసునితో పలుకనైన పలుకదు. తనకు పత్ని యగుటకు సమ్మతించువఱకు ఆమె కొక శిక్షగా అత డామె నొక చెట్టుక్రింద అహోరాత్రములు వసింపజేసెను.

రామలక్ష్మణులు పర్ణశాలకు మరలి వచ్చిరి. అచ్చట సీత లేకుండుటను జూచినప్పుడు వారి దుఃఖము మితిమీఱెను. ఆమె కేమి వాటిల్లినదో వా రూహింపలేకైరి. సోదరు లిద్దఱును ప్రతిచోటను ఆమెను వెదకుచునేపోయిరి. ఆమె జాడను కనుగొనలేకపోయిరి. చాలదూరము వెడలిన పిమ్మట వారొక వానరసమూహమును సంధించిరి. ఆవానరులమధ్య దివ్యవానరు డగు హనుమంతు డుండెను. వానరోత్తము డగు హనుమంతుడు శ్రీరామున కత్యంతభక్తుడును దాసుడు నయ్యెను. సీతను మరల పడయుట కత డెట్లు తోడ్పడెనో మనము చూడ నున్నాము. శ్రీరామునందతనిభక్తి యంత గొప్పదగుటచేతనే హిందువులు ఇప్పటికిని ఆయనను ఆదర్శభగవద్దాసునిగా పూజించుచున్నారు. వానరులు, రాక్షసులు అనగా 'దక్షిణహిందూదేశమందలి ఆదిమనివాసులే' అని మీ రెఱుగుదురు.

అట్లు రాముడు వానరుల మైత్రిని సంపాదించెను. తా మొకనాడు ఆకాశమున భువనసుందరి యగు నొక వనితను రథమున కొంపోవుచున్న రాక్షసుని జూచితిమని ఆ వానరులు తెలిపిరి. ఆమె మిక్కిలి విలపించుచుండెననియు తా మున్నచోటికి పైభాగమున ఆ రథము పోవుచున్నప్పుడు తమచూపును తనవైపునకు మరలించుకొనుటకై ఆమె తన నగలలో నొక దానిని క్రింద పడవేసెననియుకూడ వారు చెప్పిరి. అంతట వారు ఆ నగను రామునకు చూపిరి. లక్ష్మణుడు దానిని గైకొని 'ఇది ఎవరిదో నే నెఱుగను' అని చెప్పెను. అంతట

రాముడు దానిని గైకొని గుర్తించి "ఔను ఇది
అని చెప్పెను. లక్ష్మణుడు దానిని గుర్తింపలేక పోయెను. ఏల యన వదినె పూజ్యురాలు. కావున మఱది ఆమెభుజముల వైపుగాని కంఠమువైపుగాని కన్నెత్తిచూడడు. అది భారతదేశాచారము. అది కంఠహార మైనందున లక్ష్మణుడు గుర్తింపలే యెను. ఈఐతిహ్యములో సనాతనభారతదేశాచారము వ్యంజితమై యున్నది. అంతట వానరులు ఆ రాక్షసరాజెవ్వరైనదియు అత డెచ్చట నుండు నదియు రామునకు దెల్పిరి. అందఱును బయలు

అప్పుడు రాజ్యము నిమిత్తము వానర రాజైన వాలికిని, అతనితమ్ముడైన సుగ్రీవుని కిని పోరాటము జరుగుచుండెను. వాలి సుగ్రీవుని రాజ్యమునుండి తఱిమి యుండెను. రాముడిప్పుడు తోడ్పడగా, సుగ్రీవుడు వాలినుండి రాజ్యమును మరల సంపాదించెను. ఈ యుపకారమునకు ప్రత్యుపకారముగా సుగ్రీవుడు రామునకు తోడ్పడుదునని వాగ్దానము చేసెను. వారు చుట్టునున్న దేశ మంతయు వెదకిరి, గాని సీత అగపడ లేదు. తుదకు హనుమంతుడు భారతదేశదక్షిణసముద్రతీరమునుండి ఒక్క ఎగురు ఎగిరి దాటి సింహళమునుజేరి అచ్చట నలువైపులను సీతను వెదకెను. కాని ఆమె కనిపింపలేదు.

రాక్షసరాజు సకలమానవులను జయించినవాడు వేల్పులను జయించినవాడు, వేయేల, లోకమంతయు జయించినవాడు. లభించిన యందగత్తెల నందఱిని సమకూర్చుకొని అతడు తనకు ప్రియురాండ్రనుగా చేసికొని యుండెను. కావున 'సీత రావణాంతఃపురమున నుండ' దనియు 'అట్టిచోట ఉండుటకంటె ఆమె ఆత్మహత్య చేసికొనియుండు' ననియు హనుమంతుడూహించెను. కావున హనుమంతు డామెను వేఱుచోట్లలో వెదకబోయెను. తుట్టతుదకతడు ఒకచెట్టుక్రింద కృశించి వెల్లనై కృష్ణపక్షచంద్రరేఖవలె నున్న సీతను చూచెను. అప్పుడు హనుమంతుడు చిన్నవానరరూపమును దాల్చి ఆచెట్టుపై కూర్చుండెను. రావణుడు పంపిన రాక్షసస్త్రీలు సీతను భయపెట్టి వశపఱచుకొనుటకు చేయుచున్న ప్రయత్నములను ఆమె రాక్షసరాజు పేరునే ఎత్తనీయకుండుటను హనుమంతుడు చూచుచుండెను.

అంత హనుమంతుడు సీతను సమీపించి తాను రామదూతననియు, సీత యున్నచోటును కనుగొను మని రాముడు తన్ను పంపె ననియు తెలిపి గుర్తుగ రాముడు తనచేతి కిచ్చిన అంగుళీయకమును ఆమెకు చూపెను. 'నీవు ఇచ్చట నున్నావని తెలిసిన తక్షణమే రాముడు సేనాపరివృతుడై ఇచ్చటికి వచ్చి రాక్షసుని పడగొట్టి నిన్ను పిలుచుకొనిపోవును' అని యు చెప్పెను. ఆమెకు ఇష్టమగునేని ఆమెను తన భుజములపై నెక్కించుకొని ఒక్కయెగురున సముద్రమును దాటి రామునొద్దకు చేర్తు నని హనుమంతుడు చెప్పిచూచెను. కాని, సీతరూపు దాల్చిన పతివ్రతాధర్మమే. కావున పరపురుష శరీరస్పర్శను సహింపని ఆమెకు ఆయుపాయము సహ్యముగ నుండ లేదు. కావున సీత అచ్చటనే యుండెను తన చూడామణిని మాత్రమతని చేతి కిచ్చి రామునొద్దకు పంపెను. హనుమంతుడు రామునొద్దకు మరల వచ్చివేసెను.

సీతనుగూర్చి హనుమంతుడు తెలిపిన సకల వృత్తాంతము నెఱిగి సేనలను కూర్చుకొని శ్రీరాముడు భారతదేశదక్షిణాగ్రమునొద్దకు చనెను. అచ్చట రాముని పరివారమగు వానరులు భారతదేశమును సింహళముతో కలుపు సేతుబంధ మనెడి పెద్దవంతెనను కట్టిరి. లోతు తక్కు

వగా నున్న యా వైపు ఇసుకదిబ్బలమీదుగ భారతదేశమునుండి దాటి సింహళమును చేరుకొనుట ఇప్పుడుకూడ సాధ్యమే.

రాముడు దేవుని యవతారమే. కావున్న ఆపనుల నన్నిటివి ఆయన చేసియుండజాలడు. ఆయన దేవునవతార మనియే హిందువుల నమ్మకము. దశావతారములలో రామావతారము ఏడవ దని భారతీయుల విశ్వాసము.

వానరులు పెద్దపెద్దకొండలనే యెత్తుకొని వచ్చి సముద్రములో పడవేసి, రాళ్ళతోను చెట్లతోను కప్పి ఒకపెద్దవంతెనను నిర్మించిరి. చిన్నఉడుత ఇసుకలో పొర్లాడుచు మాటిమాటికిని సముద్రములోనికి పోయి తన దేహములోని యిసుకను విదిలించుచు వచ్చుచుండెను. ఇట్లు అదిసైతము తన శక్తికొలది సముద్రములో ఇసుకను చల్లి సేతునిర్మాణమునకు తోడ్పడినది—అని యొక ఐతిహ్యమును చెప్పుచుందురు. పెద్దకొండలను పూర్తి అడవులను ఇసుకమొత్తములను తెచ్చి వేసి వంతెన కట్టుచున్న వానరులు తనదేహము నిసుకలో పొర్లించి ఆయిసుకను సముద్రములో విదిలించుచున్న చిన్న ఉడుతను జూసి నవ్విరట. రాముడు దానిని జూచి 'శుభమొందును గాక ఈచిన్నఉడుత! తనశక్తికొలది అది పాటుపడుచున్నది. కావున మీలో చాల గొప్పవారికి కలంత గొప్పతనము దానికిని కలదు.'' అని చెప్పి రాముడు ఉడుతవీపును చేతితో నిమిరెనట. రామునివ్రేలి గుర్తులుగ పడిన మూడు నిలువుచారలు ఇప్పటికిని ఉడుతల వీపుపై కననగుచుండును.

సేతుబంధనము పూర్తికాగానే రామలక్ష్మణుల నాయకత్వమున వానరసేనయంతయు లంకలో ప్రవేశించెను. తరువాత పెక్కు నెలలకాలము ఘోరయుద్ధము రక్తపాతము జరిగినవి. తుట్టతుదకు రాక్షసరాజు నిర్జితుడును నిహతుడు నయ్యెను. భవనములు మున్నుగా సమస్తమును బంగారముతో నిర్మితములై యున్న యాతని రాజధాని వశపడెను. భారతదేశములో దూరప్రాంతమున నున్న గ్రామములందు ''నేను లంకకు పోయి యుంటి'' నని చెప్పినప్పుడు అమాయక ప్రజలు 'అచ్చట ఇండ్లన్నియు మన గ్రంథములు చెప్పిన ప్రకారము బంగారుమేడలే' యని యనుచుందురు. ఈ విధముగ ఈ బంగరుపట్టణము లన్నియు శ్రీరామునకు వశములయ్యెను. ఆయన వానిని రావణుని తమ్ముడగు విభీషణున కిచ్చెను. యుద్ధములో విభీషణుడు రామునకమూల్యమైన సాహాయ్యము చేసియుండెను. అందులకు ప్రత్యుపకారముగ రాముడు విభీషణుని రావణుని స్థానమున లంకారాజ్యపీఠిపై నెలకొల్పెను,

అంతట రాముడు సీతతోను తన అనుచరులతోను లంకనుండి బయలుదేఱెను. కాని అనుచరులలో నొకగొణుగు ప్రాకినది. 'రావణుని యింట నుండిన సీత తన శీలవిశుద్ధిని రుజువు చేసికోలేదు. కావున పరీక్ష, పరీక్ష కావలెను' అని వారు ఘోషించిరి. 'విశుద్ధురాలు, రూపు దాల్చిన పరమపతివ్రతా ధర్మమే సీత' అని రాముడు చెప్పెను. ''అయినను పరీక్ష మాకు జరూరు'' అని ప్రజలు పట్టుపట్టిరి. అంత నొక పెద్ద యాగాగ్ని సిద్ధపఱుపబడెను. సీత అందులోని కుఱుకవలసి యుంటెను. ఆమె భస్మమైపోయె నేమో అని రాముడు వ్యధ చెందెను. కాని ఒకక్షణములో అగ్నిదేవుడు ప్రత్యక్షమయ్యెను. అగ్నిదేవుని తలపై నొక సింహాసనముండెను. దానిపై సీత అధివసించియుండెను. అప్పుడు లోకమంతయు ఆనందమున నోలలాడెను. ప్రతివానికిని సంతృప్తి కలిగెను.

వనవాస ప్రారంభమప్పుడు తమ్ముడైన భరతుడు రామునొద్దకు వచ్చి వృద్ధరాజమరణ వార్తను దెల్పి 'రాజ్యపీఠమును నీ వధిష్ఠింప వలసినదే' అని రాముని నిక్కచ్చి చేసి యుండెను. రాముడు వనవాసము చేసినంత కాలము భరతుడును సింహాసన మెక్కలేదు. భక్తితో రామునికిబదులు రామపాదుకలకు పట్టాభిషేకము చేసెను. అనంతరము రాముడు రాజధానికి వచ్చెను. సర్వప్రజానుమతితో అత డయోధ్యాపతి యయ్యెను.

రాజ్యపునఃప్రాప్తి కనంతరము రాముడు ప్రజలమేలుకై ఆకాలమున రాజులు చేయవల సిన ప్రతిజ్ఞల నన్నిటిని చేసెను. రాజు ప్రజలకు బంటు. ప్రజల యభిప్రాయమునకు రాజు తల యొగ్గ వలసినదే. ఈ విషయము మనకు మును ముందు స్పష్ట మగును. సీతతోకూడి రాముడు కొన్ని సంవత్సరములు హాయిగ గడపెను. సీత రాక్షసునిచే అపహరింపబడి దనియు, సముద్ర మున కావలికి కొంపోవబడిన దనియు ప్రజలు తమలో మరల గొణుగుకొనసాగిరి. ఇంతకు మునుపు జరిగిన పరీక్ష వారికి సంతృప్తికరముగ లేదు. 'మరల నొకతూరి ఆమెను పరీక్షింప వలయును. లేదా నగరమునుండి ఆమెను వెలి కంపివేయవలెను' అని వారు ఘోషపెట్టిరి.

ప్రజల అపేక్షితమును దీర్చుటకై రాముడు సీతను బహిష్కరించెను. కవియు మునీంద్రుడు నగు వాల్మీకియాశ్రమ ముందు అడవిలో ఆమెను విడిచిపెట్టించెను. అసహాయురాలై గతి లేక విలపించుచున్న సీతను గని ఆమె విషాద వృత్తాంతమును విని ముని ఆమెకు తన ఆశ్రమ మున నిలువ నీడ నొసంగెను. సీత అప్పుడు పూర్ణగర్భిణి. అచిరకాలములోనే ఆమె కవల పిల్లవాండ్రను కనెను. కవి ఆ శిశువులకు వా రెవరిబిడ్డలైనదియు తెలుపనే లేదు. బ్రహ్మ చారులుగ వారు ఆయన పోషణలో నెదిగిరి. అంతట ఆయన రామాయణ మనెడి కావ్య మును రచించి దానిని గానాభినయయోగ్య ముగ కావించెను.

భారతదేశమున రూపకములకు ఎంతో పవి త్రత కలదు. రూపకమును సంగీతమునే మత ధర్మము లని తలంపబడుచుండెను. ప్రేమగేయ ములో గాని ఏపాటలో గాని తన ఆత్మను పూర్తిగ లీన మొనర్పగలవాడు విముక్తి నొందును. అతడు వే రేమియు చేయ నక్కఱ లేదు. ధ్యానశీలురు చేరు లక్ష్యమునే గాన శీలురును చేరుదు రని చెప్పుదురు.

రామాయణమును అభినయార్హముగా నొనర్చి దానిని పఠించుటకును పాడుటకును రాముని కుమారుల కిద్దఱికిని వాల్మీకి నేర్పెను.

కొన్నాళ్లకు రాముడు ప్రాచీనప్రభువులు సాధారణముగ చేయు నొక గొప్పయజ్ఞమును చేయ తలపెట్టెను. భారతదేశమున వివా హితుడైనవాడు పత్నిని తనప్రక్కనే ఉంచు కొనక ఏ క్రతువునుగాని చేయగూడదు. పత్ని పెనిమిటిప్రక్కనే ఉండవలెను; సహధర్మిణి అనునది పత్నికి వాచకము. హిందుగృహస్థుడు అనుష్ఠింపవలసిన కర్మకలాపాలు నూర్లకొల దిగ నున్నవి. కాని తనవంతును తాను నిర్వ హించుటకు అతని కొకపత్ని యుండకపోయి నచో సక్రమముగా ఏ కర్మమును జేయుటకును శాస్త్రప్రకార మతనికి యోగ్యత లేదు.

ఇప్పుడు రామునిభార్య వివాసిత అయి యున్నందున ఆమె అతనిప్రక్కన లేదు. కావున ప్రజలు రాముని పునర్వివాహము చేసికొ మ్మనిరి. కాని ప్రజల యీ కోరికను మాత్ర మాయన ప్రతిఘటించెను. ప్రభువుగా ఆయన ప్రజలకోర్కెకు ప్రతిఘటించుట కిదే

మొదలు. 'అట్లైనన్నటికిని కానేరదు, నా జీవితము సీతదే' అని ఆయన చెప్పెను. కావున యజ్ఞకరణార్థ్వాతకై అప్పుడు సీతాదేవికి బదులు బంగారముతో నొక సీతాప్రతిమ చేయబడెను. ఆ మహోత్సవసందర్భమున భక్తిని పెంపొందించుటకై రూపకప్రదర్శనమునకుకూడ ఏర్పాట్లు చేయబడినవి. మహర్షియు కవియు నగు వాల్మీకి తనశిష్యులగు కుశలవులతో వచ్చెను. వారు రాముని పుత్రు లనుట ఎవ్వరికిని తెలియని విషయము. నాటకమున కొకరంగము నిర్మిత మయ్యెను. ప్రదర్శనమునకు సర్వము సిద్ధముగ నుండెను. ప్రేక్షకమండలి విశాలమైయుండెను. రాముడును ఆయనతమ్ములును ఆస్థానమందలి దొరలును సకల ప్రజలును అందుండిరి. వాల్మీకిదర్శకత్వమున కుశలవులు రామాయణమును పాడిరి. వారి రూపమును జూచి మధురకంఠమును విని సదస్యు లందఱును ముగ్ధులైరి. పాపము రాము డించుమించు వెఱ్ఱివా డయ్యెను. నాటకములో సీతావివాస ఘట్టము వచ్చినప్పు డేమి సేయుటకును ఆయనకు తోపలేదు. అప్పుడు ముని 'దుఃఖింపకు, నీ సీతను నీకు జూపెదను' అని రాము నూఱడించెను. సీత రంగముమీదికి వచ్చినది. ఆమె దర్శనముచే రాము డానందించెను. కాని తటాలున 'పరీక్ష' 'పరీక్ష' అను ప్రాతగోణుగు ఉప్పతిల్లెను. ఇట్లు మాటిమాటికిని ప్రజలు నిర్దయముగా తన ప్రతిష్ఠ నవమానింపగా పాపము సీత పరవశురా లయ్యెను. ఇక నోర్చుకోలేక పోయెను. తనశీలవిశుద్ధిని నిరూపింపు డని ఆమె వేల్పులను ప్రార్థించెను. అప్పుడు భూమి తెఱచుకొనెను. 'ఇదిగో రుజువు' అని బిగ్గఱగా చెప్పుచు సీత భూగర్భమున అంతర్హితురా లయ్యెను. ఈ విషాద పర్యవసానమునకు ప్రజలు నిర్విణ్ణులైరి. రాముడు దుఃఖమున మునిగిపోయెను.

సీత అంతర్థానమైపోయినపిదప కొన్నాళ్లకు ఒక దేవదూత రామునొద్దకు వచ్చి 'నీ యవతారకార్యము ముగిసినందున నిత్యధామమునకు వేంచేయవలసిన' దని దేవతల సందేశమును అందజేసెను. ఈ సందేశముచే తాను భగవంతు డను జ్ఞప్తి ఆయనకు కలిగెను. తన నగరపార్శ్వమున ప్రవహించుచుండు సరయూనదిలోని కుఱికి రాముడు పరలోకమున సీతను కలిసికొనెను.

ఇది భారతీయుల ప్రాచీనేతిహాసము. గొప్ప ఇతిహాసము. సీతారాములు భారతదేశీయులకు లక్ష్యములు. శిశువు లందఱును, ముఖ్యముగా బాలికలు, సీత నారాధింతురు. విశుద్ధురాలును భక్తురాలును సర్వంసహాయు నగు సీతను పోలి యుండుటకంటె భారతీయమహిళ కోరదగిన యున్నతి వేఱొకటి లేదు. ఈపాత్రలను పరిశీలించినప్పుడు పాశ్చాత్యుల లక్ష్యముకంటె భారతీయుల లక్ష్యము ఎట్లు వేఱైనదో మీకు స్పష్ట మగును. జాతి కంతటికిని సహనమునకు ఆదర్శమై సీత ఉన్నది. 'పనిలో శక్తి చూపు' డనుట పాశ్చాత్యుల ఆదేశము. 'ఓర్పులో శక్తిచూపు' డనుట భారతీయుల ఆదేశము. మానవు డెంత సంపదను గడింపగల డనెడి సమస్యను పరిష్కరించినవారు పాశ్చాత్యులు. మానవుడు సంపద నెంతెంతగ త్యాగము చేయగల డను సమస్యను పరిష్కరించినవారు భారతీయులు. ఒకటి ఒకవైపు పరమావధి, రెండవది వేఱొకవైపు పరమావధి. చూచితిరా? ఆదర్శభారతీయతకు సీత ఉత్తమోదాహరణము. సీత అను నొకతె నిజముగ నొకప్పు డుండెనా, ఆమెకథ నిజమా, కల్పితమా అను ప్రశ్నలజోలి మనకు లేదు. సీత

అనేడి లక్ష్య మున్న దని మన మెఱుగుదుము. సీతాలక్ష్యమువలె యావద్దేశవ్యాప్తమై జీవిత ములోనికి అంతగాఢముగ చొచ్చుకొని పోయి భారతీయుల ప్రతిరక్తబిందువులోను కలిసి పోయిన పౌరాణికగాథ వేఱొకటి లేదు. మంచికి గాని, పవిత్రతకు గాని, విశుద్ధికి గాని, భారతీయమహిళాధర్మమునకుగాని సీత పెట్టినది పేరు. పురోహితు డొక మహిళ నాశీర్వదింప వలసివచ్చినప్పుడు 'సీతవలె నుండు' మనియే ఆశీర్వదింపవలెను. ఒకశిశువును దీవించునపుడు సైతము అతడు 'సీతవలె నుండు' మనియే అనును. వారందఱును సీతబిడ్డలు, సీతలుగా అగుటకై ప్రయత్నించుచున్నారు. ఎటువంటి సీత యనగా, క్షమాశీల, సర్వంసహా, సదా విశ్వాసపూర్ణ, సదాపరమసాధ్వి. ఎంతెంత కష్టములో అనుభవించునప్పుడుసైతము రాముని గూర్చి కటువైన మాట ఒక్కటైనను ఆమె నోట రాలేదు. అంతయు తనవిధి అని భావించి తనవంతును ఆమె నిర్వహించును. ఆమెను అడవిలో విడిచిపెట్టుట ఎంత ఘోరాన్యాయమో ఆలోచింపుడు. కాని ఆమెలో పరుషత లేదు. అదియు భారతీయాదర్శమే. ప్రాచీనుడైన బుద్ధు డిట్లన్నాడు — ఎవడేని నిన్ను హింసించినపుడు ప్రతిహింస చేయుటకు నీవు మరలుదువేని తొలిహింస కది ప్రతిక్రియ కాదు. లోకములో ఉన్న దౌర్జన్యములతో బాటు నీచేష్టయు నొకదౌర్జన్య మగును! సీత సహజముగ స్వచ్ఛమైన భారతీయధర్మము గలది, అపకారమునకు ప్రత్యపకార మెప్పుడును చేయదు.

పాశ్చాత్యదేశములలో వెలికి ప్రకాశించు శక్తియు బలమును లక్ష్యములు. ప్రాచ్యదేశములలో 'ఆపదలందు ధైర్యగుణము' లక్ష్యము—ఈలక్ష్యములలో మేలైన దేదో ఎవ రెఱుగుదురు?

ఆపదను అణచిపెట్టి దానిని తగ్గింతు మని పాశ్చాత్యులు చెప్పుదురు. భారతీయులు "మేము ఆపదల ననుభవించుచునే యుందుము. ఆపద ఆపద కాకుండపోవువఱకు అది యొక భోగముగ మాకు తోచువఱకును మాఅనుభవము సాగుచునే యుండును. ఆపదలను మేము రూపుమాపుపద్ధతి అది." అని చెప్పుదురు. రెండును గొప్పలక్ష్యములే. రెండింట తుద కేది దీర్ఘకాల ముండునో ఎవరు చెప్పగలరు? ఏవైఖరి మానవజాతి కధికలాభకరమో ఎవ రెఱుగుదురు? మృగస్వభావమును నిరాయుధముగ నొనర్చి గెలువగలది ఈరెంట నేదో ఎవ రెఱుగుదురు, సహనమా? నిర్గ్రహణమా?

ఇంతలో మన మొకరొకరి లక్ష్యమును ధ్వంసము సేయ ప్రయత్నింపకుందుము గాక. మన ముభయులము సాధింప నెంచిన పని యొకటే, ఏ మనగా ఆపదలను అంతరింపజేయుట. మీ దారిని మీ రనుసరింపుడు. మా దారిని మ మ్మనుసరింపనిండు. మనము లక్ష్యమును చెడగొట్టుకొనకుందము గాక. మా మార్గము ననుసరింపు డని పాశ్చాత్యులను నేను కోరను, మిమ్మాటికిని కోరను. గంతవ్యమేమో ఒక్కటే గాని దారు లెప్పుడును ఒక్కటిగ నుండలేవు. కావున భారతీయుల ఆదర్శములను విన్న పిమ్మట "మీ లక్ష్యము మీఆదర్శము మీకు బాగున్నవి. మాలక్ష్యము మాఆదర్శము మాకు బాగున్నవి. మీ లక్ష్యమును మీ రనుసరింపుడు. మీకు నచ్చినట్లుగ మీదారిని మీరు పొండి, మీకు దేవుడు తోడ్పడును గాక" అని మీరు భారతీయులతో చెప్పుదు రనుకొందును. ప్రాచ్యులకును పాశ్చా

త్త్యలకును ఉన్న లక్ష్య మొక్కటే. ఎంతవిరుద్ధముగ నైన అది పైకి కనిపింపవచ్చును. లక్ష్య మొక్కటే అనియు, లక్ష్యములు వేఱు వేఱనెడి భ్రాంతిచే కలహింపకుడు అని వారికిని వీరికిని బోధించుటయే నాజీవితసందేశము. గహనమైన యీ జీవితపుకనుమలో సంచరించు మనము ఒండొరులకు శుభమును ఆశాసించుగొందము గాక.

అమరజ్యోతి శ్రీరామాయణము

ఇతిహాసరత్నమైన రామాయణమునకు గల విలువయు ప్రాముఖ్యమును సార్వకాలికములు సార్వలౌకికములు దానిప్రసక్తి ఏకొందఱికి మాత్రమే కాదు. ఏదో యొక యుగమునకే కాదు. అది సర్వకాలములవారికిని సమకాలికము. ఉపనిషత్తుల సందేశమువలె శ్రీరామాయణ సందేశమును విశ్వమానవతతికి ఉద్దేశింపబడినది. అన్ని దేశములలోనికి ప్రవహించి సకల భూములను సారవంతముచేయు నిత్యతత్త్వ నదీప్రవాహ మది.

వేదవేద్యే పరే పుంసి
జాతే దశరథాత్మజే
వేదః ప్రాచేతసా దాసీత్
సాక్షా ద్రామాయణాత్మనా.

వేదవేద్యుడగు పరమపురుషుడు దశరథాత్మజుడుగ నవతరించినప్పుడు వేదము వాల్మీకి వాక్కునుండి సాక్షాద్రామాయణరూపమున వెలువడినది—అను ఈ సుభాషితమును బట్టి హిందువులకు వేద మెంతప్రమాణమో శ్రీమద్రామాయణమును అంతటి ప్రమాణమే అని తెలియుచున్నది. వేదప్రతిపాదితములైన వరిష్ఠార్థములే పురాణములందు సకలజనులకును సుబోధమైన శైలిలో అందజేయబడినవి. నిత్యమైన పరతత్త్వము ప్రత్యక్షపాత్రలద్వారా దేశకాల సందర్భోచితముగ ప్రకటితమైనది. నిరవధికమైన తత్త్వము సావధికమైన రూపమున తన్ను ఇముడ్చుకొన్నది.

అజాయమానో బహుధా విజాయతే.

జన్మరహితుడు బహుజన్మము లెత్తుచున్నాడు. భగవదవతారరహస్య మే మనగ అది ఐచ్ఛికము, స్వకీయసంకల్పసిద్ధము, కర్మఫలభూతము కాదు. ప్రజోద్ధరణ జ్ఞానప్రదానములు అవతారప్రయోజనములు. కర్మవశ్యత కాని మాయాధీనత కాని పరమపురుషునకు లేదు. ఆయనచే వినియుక్తమగు శక్తియే మాయ. కర్మబంధచ్ఛేదకుడును ఆయనయే. ఐనను మానవరూపమున అవతరించినప్పుడు ఐహిక సుఖదుఃఖానుభవములకు స్వయముగనే ఆయన తన్ను గుఱి కావించుకొనుచు తనప్రవర్తనమును లోకులకు ఆదర్శముగ వెలయజేయుచున్నాడు.

రామాయణము అందఱికిని ఇంపుగొలుపును. సారళ్యకథారుచులచే శిశువులకు ప్రీతిగూర్చుచున్నది. రసభరితతచే ప్రతిభావిహారముచే కవుల కాసక్తిగొలుపుచున్నది. పరతత్త్వమును భోగ్యసుందరరూపమున సాక్షాత్కరింపజేయుచు అది ఆధ్యాత్మికసాధకులకును తత్త్వవిచారపరులకును భగవదనుభవతృషితులకును ప్రీతిగూర్చుచున్నది.

పండితమ్మన్యులు రామాయణమందలి 'తు' 'చ'' లను గూర్చి వాదించుకొన

వచ్చును. అర్థవిశేషములను అర్థవిభేదములను తల కొకరీతి ప్రతిపాదింపవచ్చును. ''ఈ పని చేయుట రామునకు తగునా? ''ఈ దుఃఖాను భవములు సీతకు కలుగదగినవేనా:'' ''విభీష ణుడు స్వార్థపరుడును భ్రాతృద్రోహియు కదా?'' అను ఈరీతి ప్రశ్నలను ఎన్నింటినైనను లేవ దీయవచ్చు. కాని పరమపురుషుని వివేకాను గ్రహములు సామాన్య మానవుల ఖండన మండనరూప మనఃప్రవృత్తులకు అందునవి కా వనెడి దృఢవిశ్వాసము భక్తులకు సడలదు.

రామాయణకథ ఎంతో కొంత తెలియని వారు బడిపిల్లలలోనైనను ఉండరు. శ్రీరామా యణ కథయందు వచ్చు వ్యక్తులు కొన్ని ఆదర్శ ములకు కొన్ని గుణములకు లక్ష్యభూతు లనియు పితృభక్తికి రాముడును రామభక్తికి హను మంతుడును, అన్వయోదాహరణము లనియు కామక్రోధాహంకారపూరితుడగు రావణుడును తిండిపోతును నిద్రపోతును ఐన కుంభకర్ణుడును వ్యతిరేకోదాహరణము లనియు, అంద తెఱిగి నదే.

రామాయణ మొకనీతికోశమని చెప్ప వచ్చు. సమస్య కలిగినప్పుడెల్ల అందుకు పరి ష్కారమును రామాయణమును చదివి తెలిసి కొనవచ్చును. ధర్మమునకు అవిరుద్ధముగ ఏసందర్భమున ప్రవర్తించు టెట్లో రామాయ ణము తెలుపుచుండును. మచ్చునకు ఈసంద ర్భమును కనుడు :— రామునిగొంతుతో మారీచుడు కూ యిడుచు చచ్చెను. ''పరుగు నపో. తక్షణమే పో. రామునకు తోడ్పడు'' మని సీత లక్ష్మణుని నిర్బంధించినది. అతడు తన్ను ఒంటిగా విడిచిపోయిన తనకు కలుగ గూడిన ఆపదను ఆమె లెక్కింపలేదు. ''శ్రీరా మునకు హాని యొనర్పగల ప్రాణి పదునాల్గు లోకములలో లేదు. మనకు విననైన రాముని కంఠము రాక్షసమాయాకల్పితము. నీయొద్ద నుండి నన్ను చీలదీయుటకు రక్కసుడు పన్నిన జిత్తు ఇది.'' అని లక్ష్మణుడు ఎంత చెప్పినను సీత వినిపించుకొనలేదు. లక్ష్మణుడు పోవలెనా? పోకుండవలెనా? పోయినచో ''సీతయొద్దనే యుండుము. విడిచి కదలకుము.'' అనెడి శ్రీరా మునియాజ్ఞను మీఱిన టగును. పోకుండినచో సీతమనసుకు అత్యంతమైన బాధను కలిగించిన వాడును తనపై ఆమె ఆరోపించుచున్న లేని పోని నేరములకు ఆస్పదముకూర్చినవాడును అగును. లక్ష్మణునకు పోక తప్ప లేదు. అట్లు నిర్బంధించి అతనిని పంపివేసినందుల ఫలిత మును సీత అనుభవింపవలసివచ్చెను. ఇచట లక్ష్మణునిమాటలు హితాభిలాషియగు ఆచా ర్యుని మాటలుగను, సీత ప్రవర్తనము ఆచార్యుని ధిక్కరించి దుఃస్థితి తెచ్చుకొను శిష్యునినడ వడికి లక్ష్యముగను గొనదగియున్నవి.

రామాయణమున అంతర్నిహితమైన తత్త్వ మును కనుగొనవలె నన్నచో జిజ్ఞాసువు ఈరీతి పురోగమింపవలెను. సీతకు ఒంటరితనము కలు గుటకును రావణునిచే అపహరింపబడుటకును అంతరార్థ మిది :—విషయసక్తిచే జీవుడు దేవు నుండి విరహితు డగును. మాయలేడి తళుకులకు సీత మోసపోవును. దానిని పడయవలయునెడి యాశయే ఆమెకు కలిగిన సకలదుఃఖములకును మూలము. లంకలో సీత అనుభవించిన చెఱ సంసారమున జీవాత్మ అనుభవించు బంధము లకు సూచకము. సత్త్వగుణ మడుగున పడి రజస్తమోగుణములు తల ఎత్తినపుడు గలుగు క్షణికైహికభోగానుభవములకు లంకావాసుల సుఖజీవనము ఉదాహరణము. సీతను బడయ వలయు నని రావణుడు నయభయమార్గము లలో బహుధా ప్రయత్నించెను. కాని సీతకు గల రామభక్తి అప్రకంప్యమైనందున రావ

ణుడు నెగ్గజాలక పోయెను. అతని బెదరింపులకు గాని ప్రార్థనలకు గాని ఆమె లోబడలేదు. మాయ తొలగి బ్రహ్మైక్యము కోరు జీవాత్మ స్థితికి అశోకవనమందలి సీతప్రవర్తనము ఉదాహరణము. రామునకును లంకాస్థితయగు సీతకును మధ్య మహాసముద్ర ముండెను. ఈ దూరము బద్ధునకును ముక్తునకును గల అంతరమును సూచించును. హనుమంతుడు రామదూతగ సముద్రమును దాటి సీతను డాసి ఆత్మహత్యనుండి ఆమెను మరల్చి ఆశాసందేశమును అందించును. ''రాముడు సర్వసన్నాహములు చేయుచున్నాడు. అచిరకాలములో ఇచటికి వచ్చి రావణుని సబాంధవముగ హతమార్చి నిన్ను అయోధ్యకు నిత్యశాంతినిలయమునకు జైత్రస్థానమునకు చేర్చుకొనును. త్వరలోనే నీకు రామునితో పునస్సమాగమము కలిగి తీరును.'' అని ఊరడించును.

హనుమంతుడు నెరపినది ఆచార్యకృత్యము. శిష్యునందు భక్తిశ్రద్ధలను కలిగించి సారాసారములను తెలిపి అతనికి బంధవిముక్తిని చేకూర్చుటలో ఆచార్యుడు నిర్వహింపవలసిన వంతు ఎంతయు ముఖ్యమైనది. జీవునకు దేవునితో సంయోగమును సాధించువాడు ఆచార్యుడు. ఆచార్యుడు మాటచేతను నడవడిచేతను బోధించును. ఆచార్యుడు వివేకశాలిగను విశుద్ధహృదయుడుగను వినిర్మలమనోభాషణుడుగను నిష్ఠావంతుడుగను అప్రకంప్యభగవద్భక్తుడుగను శాస్త్రపండితుడుగను ఉండవలయును. హనుమంతునిలో ఈ గొప్పలే కాక ఇంకనెన్నియో గొప్ప లుండినవి. ఆయన ఆదర్శగురువు, ఆదర్శభక్తుడు, ఆదర్శదాసుడు, ఆదర్శశూరుడు. భక్తియు జ్ఞానమును ఆయనలో పరమోచ్ఛ్రితి అందుకొన్నవి. ఆయన తన్ను పూర్తిగా శ్రీరామున కర్పించుకొనెను. వేఱుదైవము నత డెఱుగడు. వేఱుకాంక్షిత మతనికి లేదు. ''భావో నాన్యత్ర గచ్ఛతు'' 'నా మనసు నిన్ను వీడి వేఱెద్దానివంకకును పోకుండునుగాక'' అనున దొక్కటే హనుమంతుడు రాముని కోరిన కోరిక.

భక్తికిని భగవదంకితజీవితమునకును హనుమంతునివలె లక్ష్యభూతులైనవారు శ్రీమద్రామాయణమున ఇతరులును కలరు. వీరందఱును ప్రబుద్ధాత్ములే, స్థిరభక్తులే, దృఢవిరక్తులే, సమగ్రప్రపన్నులే, సంగరహితరామసేవాపరులే. కాని ఒక్కొక్కరిలో ఒక్కొక్క శుభగుణము దీపించినది. తపశ్చర్యయందును, వైరాగ్యమందును భరతు నెవడు మించగలడు? పారతంత్ర్యధర్మమున శత్రుఘ్నుని ఎవడు మించగలడు? కైంకర్యజాగరూకతయందు లక్ష్మణుని మించినవా రేరి? వీరిలో ఒక్కొక్కడును తనమార్గమునకు మహోన్నతశిఖరమువంటివాడు. కైంకర్య పారతంత్ర్య వైరాగ్యములు ప్రపత్తిధర్మసారములు. రామాయణమునుండి నేర్వదగిన పాఠములు పెక్కు లున్నను వానిలో భక్తిప్రపత్తులు ప్రముఖగణ్యములు. భక్తిప్రపత్తులకు నిక్కముగ వేఱుపాటు లేదు. ప్రపత్తి లేనిచో భక్తి అసమగ్రము. భక్తి లేనిచో ప్రపత్తి సారహీనము. అంతఃప్రబోధము కలిగినప్పుడే భక్తిప్రపత్తులు కలుగును. కైంకర్యతృష్ణయు అప్పుడే ఉప్పతిల్లును. నిస్స్వార్థముగ ఏకాగ్రతతో కావించు సేవయే కైంకర్యము. పారతంత్ర్యజ్ఞాన మున్నప్పుడే కైంకర్యతృష్ణ జనించును. ప్రపత్తి అనగా శాస్త్రవిహితక్రమమునచేసి క్షణములో ముగించు పని కాదు. 'దేవుడు స్వామి, సర్వమును అతని సొమ్ము' అనెడి నిరంతరజ్ఞప్తి కలిగియుండుటే ప్రపత్తి. తా నెంతో కష్టపడి తిట్లకు గుఱియై సంపాదించిన రాజ్యమును

కైకేయి భరతునకు ఈయ జూపినప్పుడు "రాజ్యంచ అహంచ రామస్య" "రాజ్యము రాముని సొమ్ము. నేనును రాముని సొమ్ము. నేను రాజ్యము నేలుటయా? రాజ్యము నన్నేలిన నెట్లుండునో నేను రాజ్యము నేలినను అట్లే యుండును" అనుట భరతుని ఆశయము. ఎంత ప్రగాఢము భరతుని పారతంత్ర్యము! ఇదే శ్రీమద్రామాయణహృదయము. తాను దేవుని సొమ్మనెడి జ్ఞానము జీవునిలో మేల్కొన వలయును.

భారతీయ సాహిత్యము - రామాయణ ప్రాశస్త్యము

'ఆర్షవిద్యాలంకార' మాన్యశ్రీ - కల్లూరి చంద్రమౌళి

ప్రాచీన కాలమునుండియు మహాకవుల వాఙ్మయమును భారతీయులు – 'సాహిత్యము' అనుపేర వ్యవహరించుచుండెడివారు. అంతే కాదు–ఆ సాహిత్యమును సహృదయు లందఱును సమాదరించి, అందలి సందేశములను ఆచరణ యందిడి, సత్ఫలితములను పొందుచుండెడివారు. కాని, ఆంగ్లేయుల పాలనములో–భారతీయులనేకులు ఆంగ్ల భాషకు వశులగుటచే, పాశ్చాత్య సంస్కృతికి వివిధ రంగములలో ప్రవేశము లభింపసాగెను. తత్ఫలముగా–ఆర్ష సంస్కృతి మఱుగునఁ బడవలసిన దుఃస్థితి సంభవించెను. తదాది, వివిధ రూపములతో వెలువడిన వాఙ్మయ మంతయు సాహిత్య మనియే వ్యవహరించుట పరిపాటి యయ్యెను. ఆ వాఙ్మయమును కొందఱు అనేక విధములుగా విభజించి, ఆ విభాగములకు ఏవేవియో పేరులు పెట్టి, ఇది యంతయు సాహిత్యమే యని వక్కాణింప సాగిరి. కాని, ఇట్టి వాఙ్మయమును సాహిత్య మనఁజెల్లునా? సాహిత్యమేయని నిర్వచించుటకు, ఈ వాఙ్మయమునకు తగిన అర్హత యున్నదా? అసలు–సాహిత్య మననేమి? అను విషయములను నేటి మన స్వతంత్ర భారతమున సాకల్యముగ సమాలోచించి, ప్రాచీనమైన భారతీయ సాహిత్య స్వరూపమును బాగుగా గుర్తింపవలసియున్నది.

ఉదాత్తభావ సహితమై, అన్యోన్యత గల్గి యుండు వాఙ్మయమే సాహిత్యమని, ప్రాచీన గ్రంథములవలన మనము గ్రహింపవచ్చును. ఇట, అన్యోన్యతయనఁగా — రెండు విషయములుకాని, రెండు పదార్థములుకాని కలసి మెలసి యుండుటయే. జీవాత్మ పరమాత్మలను నర నారాయణులనుగా ప్రదర్శించి, ఆ రెంటికిని సమైక్యమును కూర్చునదియే సాహిత్యమనియు, జీవాత్మ పరమాత్మల కలయిక, హృదయమునందే కలదనియు మన మహర్షులెన్నడో నిర్ణయించిరి. ఈ నిర్ణయమును భగవద్గీత ఇట్లు ధ్రువపఱచుచున్నది:—

"ఈశ్వర స్సర్వభూతానాం
భ్రామయన్ సర్వభూతాని
యన్త్రారూఢాని మాయయా"

(18–61)

సర్వేశ్వరుఁడు, సర్వభూతములను శరీరములనఁబడు యంత్రములయందు అధిరోహింపఁజేసి, తన మాయచేత తిరుగునట్లుచేయుచు

సర్వభూతముల హృదయము లందును అధివసించియున్నాఁడు. అని దీని తాత్పర్యము. హృదయ మనఁగా.

''హృది అయం నివసతి ఇతి హృదయమ్.''
సర్వేశ్వరుఁడు నివసించు నదియే యని ఛాందోగ్యోపనిషత్తు (8-3-3) హృదయ పదవ్యుత్పత్తిని సాధించుచున్నది. కావున, ఆత్మ పరమాత్మల నివాసస్థానమే హృదయ మనియు, అట్టి జీవాత్మ పరమాత్మల కలయికను ప్రస్ఫుటింపఁజేయు నదియే సాహిత్యమనియు మనము గ్రహింప నగును.

సాహిత్య మర్మములను బాగుగా నెఱింగి, ఆనందించువాఁడు సహృదయుఁడు. సహృదయునకు తన్మయత్వమును ప్రసాదించునదియే సలక్షణమైన సాహిత్యము. అట్టి ప్రసాదగుణము గల ఉత్తమ సాహిత్యము, ప్రేమతత్త్వముతో సముల్లసించుచుండును.

ప్రేమకు నిలయము హృదయము. ఆనందమును గల్గించునదియే ప్రేమ. భగవానుఁడు ఆనందస్వరూపుఁడు.

''రసో వై సః రసగ్గ్ హ్యేవాయం
లబ్ధ్వాఽఽనన్దీభవతి.''

అని, ఉపనిషత్సూక్తి. తదనుసారముగా-ఆనంద స్వరూపుఁడైన భగవానుఁడు ఉత్తమ సాహిత్యమునం దంతటను దర్శన మిచ్చుచుండును. అట్టి ఉత్తమ సాహిత్యము-ప్రకృతి సంబంధములైన విషయములను విస్మరింపఁజేసి, అప్రాకృతములైన జ్ఞాన విజ్ఞానములను చేకూర్చి, అవ్యక్తమైన ఆనందమును ప్రసాదించుచుండును.

ఇట్టి సాహిత్య స్వరూపమును సమగ్రముగా గ్రహించి, తత్స్వరూపమును లోకమున ప్రకటించుటకై, ప్రాచీన విద్వాంసులు కొందఱు ప్రయత్నించియుండిరి. ప్రయత్న సాఫల్యమునకు తమ తమ ప్రజ్ఞాపాటవములను పరిపూర్ణముగ వెచ్చించిరి. అట్టి వారి నిరంతరకృషికి దివ్య ఫలములుగా-సాహిత్య మీమాంస సాహిత్య చింతామణి, సాహిత్యదర్పణము, సాహిత్య రత్నాకరము మున్నగు సాహిత్య శాస్త్రము లెన్నియో వెలువడి, భారతీయ సాహిత్యమున కెంతగనో పరిపుష్టిని, ప్రఖ్యాతిని చేకూర్చినవి. కావున, అట్టి సాహిత్య గ్రంథములలోని యంశములను మన మిపుడు కొలదిగనైన గ్రహించుట మిగుల నవసరము.

సాహిత్యమీమాంసలో—

''వృత్త్యాదీనాం సమష్టిః
స్యాత్ సాహిత్యమ్.''

వృత్తుల సమష్టి స్వరూపమే సాహిత్య మని నిర్వచింపఁబడినది.

''రసోచితార్థ సమ్బద్ధ
పదసన్తానశాలినీ
మనో వికాస సఙ్కోచ
వర్తనాత్ వృత్తి రుచ్యతే.''

రసానుగుణమైన అర్థముతోఁగూడిన పద సముదాయమే వృత్తియనియు, అది - మనస్సునకు వికాస సంకోచములు గల్గింపఁ గలదు గనుక, వృత్త మనఁబడుననియు ప్రకాశవర్షుఁడు రసార్ణవాలంకార గ్రంథమున నిర్వచించినాఁడు.

''వ్యవహారోఽపి వృత్తిరుచ్యతే.''
''రసోచిత ఏవ చేష్టావిశేషోవృత్తిః.''

వాగ్వ్యాపారమే వృత్తియనియు, రసమునకు తగిన చేష్టావిశేషమే వృత్తియనియు ఆనందవర్ధనుఁడు ధ్వన్యాలోకమున విశదీకరించినాఁడు.

''వృత్తిర్నియత వర్ణగతో,
రసవిషయో వ్యాపారః.''

ఆ యా రసవ్యంజకములుగా నియతము లైన వర్ణములతోఁగూడినవా గ్వ్యాపారమే వృత్తియని, మమ్మటుఁడు కావ్యప్రకాశములో నుట్టంకించినాఁడు.

భరతమునిచే నాట్యశాస్త్రములో చెప్పఁబడిన భారతి, సాత్వతి, కైశికి, ఆరభటి అను నాల్గింటితోఁ—'లలిత' అను దానినిగూడ ప్రకాశవర్షుఁడు చేర్చి, వృత్తులైదుగా చెప్పుచు—

'సర్వార్థ విషయా హృద్యా
నానామార్గ విసారిణీ
ఇయంతు లలితా నామ
కవీనాం చిత్తహారిణీ.''

ఈ లలితవృత్తి—కవుల చిత్తాపహారిణి యని, రసాలంకారములో ప్రశంసించినాఁడు.

కావ్యమునకు శైలి ఆత్మవంటిది. అట్టి శైలీ సౌభాగ్యముగల కావ్యమే లోకమున శోభిలును. కనుకనే—

''రీతయ స్త్వఙ్గ సౌన్దర్యమ్.''

అన్నాఁడు ప్రకాశవర్షుఁడు. అంగసౌందర్యమే కాదు—

''రీతి రాత్మాకావ్యస్య.''

అది ఆత్మయే యగునని, వామనుఁడు నొక్కి—వక్కాణించినాఁడు. రీతి – కవి స్వభావముపై ఆధారపడియుండును. అట్టి స్వభావమును—సుకుమారము, విచిత్రము, మధ్యమము అని, మూఁడు విధములుగా సాహిత్యవేత్తలు విభజించిరి. ఇందు—సుకుమారమార్గము సహజమైనది. ఈ మార్గమున –కృత్రిమములగు పోకడలుండవు. ఇందు – కేవలము ఉత్తమకావ్యనిర్మాణదృష్టియే ముఖ్యమైనది. కవికి గల ప్రతిభా వ్యుత్పత్తు లన్నియు ఇందు ప్రస్ఫుటించుచుండును.

''సుకుమారాభిధ స్సోఽయం
యేన సత్కవయో గతాః
మార్గే ణోత్ఫుల్లకుసుమ
కాననే నేవ షట్పదాః.''

విరిసిన పూలతోఁట్రోవన తుమ్మెదలవలె, ఈ సుకుమారమార్గమున సత్కవులు సంచరింతురని వక్రోక్తి జీవితము వర్ణించుచున్నది.

ఈ సుకుమారశైలికి ప్రధానమైనది మాధుర్యగుణము. రెండవది ప్రసాదగుణము. మూఁడవది లావణ్యము. నాల్గవది ఆభిజాత్యము. ఈ నాల్గు గుణములతో గూడినది—సుకుమారమార్గము. వాల్మీకి—ఈ మార్గము ననుసరించియే మహాకవి కాఁగల్గెను.

''అపారే కావ్య సంసారే
కవి రేకః ప్రజాపతిః
యథాస్మై రోచతే విశ్వం
త థేదం పరివర్తతే.''

అపారమైన కావ్యప్రపంచమునకు కవియే బ్రహ్మ. అతఁడు తలంచిన ట్లెల్లను ఆ ప్రపంచము మాఱుచుండు నని, ధ్వన్యాలోక మనుచున్నది. కనుక, మహాప్రతిభావంతుఁడైన వాఁడే కవి యనఁబడుట కర్హుఁడనియు, అట్టి కవిచే రచింపఁబడిన కావ్యమే కావ్యమనఁబడుననియు తెలియనగును.

నిత్యనూతనమై ప్రకాశించు బుద్ధియే ప్రతిభ. అట్టి ప్రతిభతోఁగూడి, వర్ణనమునందు నేర్పుగలవాఁడే కవి. కవు లందఱకును రచనావ్యాసంగము సమానమే యైనను, కావ్యకళలో—వారు వారు చేయు కృషినిబట్టియు, వారికిఁగల సంస్కారమును బట్టియు, వారిలో తరతమ భావము లేర్పడుచుండుట సహజము.

"ముక్తకే కవయోఽనన్తాః
సఙ్ఘాతే కవయ శ్శతమ్
మహాప్రబన్ధేతు కవి
రేకో ద్వౌ, దుర్లభా స్త్రయః.

సామాన్యముగ శ్లోకములనో, పద్యములనో వ్రాయుకవులు అసంఖ్యాకులుగ నుందురనియు, శతకములు, ఖండకావ్యములు వ్రాయువారు శతసంఖ్యాకులుగ నుందురనియు, మహాప్రబంధ రచయితలు ఒకరిద్దఱుమాత్రమేయుందురనియు సాహిత్య మీమాంస స్పష్టీకరించుచున్నది. కావున, ఉత్తమకావ్యమును నిర్మించుటకు రచయితలందఱును అర్హులు కాఁజాలరని వేఱుగాఁ జెప్పనేల? అయినచో—ఉత్తమ కావ్యమును రచింపఁబూనిన కవికి, అర్హత లెయ్యవి యుండవలెనో మన మిపుడు గ్రహింప వలసియున్నది.

రాగ ద్వేషాది విరహితుఁడును, సత్త్వగుణ సంపన్నుఁడు నగువాఁడు — 'ఋషి' యని చెప్పఁబడును. తత్త్వజ్ఞానముగల కవియు ఋషివలెనే యుండును. అట్టి కవి తన భావనా ప్రపంచమున, లోకాతీతమైన పదార్థమును పరిశీలింపఁగల్గును. అపు డతఁడు శబ్దబ్రహ్మ సాక్షాత్కారమునుగూడ పొందఁగల్గెనేని, అతని కవిత రసప్లావితమై విరాజిల్లును. కావుననే, ఋషిధర్మములు లేనివాఁడు కవి కానేరఁడని నిర్ణయింపఁబడినది. 'నానృషిఃకురుతే కావ్యమ్' అనుసూక్తియే ఇందులకు పరమ ప్రమాణము. ఈ యంశమునే 'కావ్యకౌతుకము' అనుగ్రంథమః ఇట్లు ధ్రువపఱచుచున్నది.

"నానృషిః కవి రిత్యుక్త
మృషిశ్చ కిల దర్శనాత్
విచిత్ర భావ ధర్మాంశ
తత్త్వప్రఖ్యాత దర్శనమ్."

ధర్మస్వరూపమును బాగుగా దర్శించి, తత్పాత్రములను తాత్త్వికమైన ప్రజ్ఞావిశేషముతో ఇతరులకు దర్శింపఁజేయవలెనన్న, ఋషియైన కవికే సాధ్యము కాఁగలదనియు అసలు-ఋషి కానిదే కవి కానేరఁడనియు దీని తాత్పర్యము.

తత్త్వద్రష్టలైనవారు - కేవలము ఋషులుగానే వ్యవహరింపఁబడుదురుకాని, కవులుగా మాత్రము చెప్పఁబడరు. ఋషులైనవారు-వర్ణనరూపమైన వాగ్వ్యాపారమును సాగించినపుడే కవులని వ్యవహరింపఁబడుదురు. తత్త్వదర్శకులై, వర్ణనముచేయఁగలవారే కవులనఁబడుదురని దీని సారాంశము.

కావ్యమునకు ముఖ్యప్రయోజనము ఆనందము. కావున, అట్టి ఆనందమును గల్గింపఁజాలనికావ్యము నిరర్థకము. కావ్యము ఆనందమును ప్రసాదింపవలెనన్న, అది-శబ్దాలంకార సంశోభితమై, అర్థగాంభీర్య సమలంకృతమై, చిత్ర విచిత్ర పదవిన్యాస విలసితమై, ధ్వని ప్రధానమై, నవరసభరితమై, మధురమధురమై యొప్పుచుండవలెను. అదియునుగాక— 'విశ్వశ్రేయః కావ్యమ్' అన్నట్లు అట్టి కావ్యము విశ్వశ్రేయోదాయకమై యుండవలెను. వాల్మీకిరామాయణము-ఇట్టి గుణసంపదతోఁగూడినది గనెకనే, మహాకావ్యముగ నేఁటికిని సంభావింపఁబడఁగల్గుచున్నది. నేఁటి వఱకే కాదు-

"యావత్ స్థాస్యన్తి గిరయః
సరితశ్చ మహీతలే
తావ ద్రామాయణకథా
లోకేషు ప్రచరిష్యతి."

ఈ భూమండలమున పర్వతములు, నదులు ఎంతకాలముండునో-అంతవఱకును ఈ రామాయణ మహాకావ్యమునందలిగాథ, సర్వలోకము

లందును సమాదరింపఁబడఁగల్గుచుండునని, బ్రహ్మదేవుఁడే ప్రశంసించియుండెను.

వాల్మీకి రామాయణమునందుఁగల గుణ సంపదను సందర్శించిన ప్రాజ్ఞులు-కావ్యవైభవమును వేనోళ్ళ కొనియాడియున్నారు కావున, అట్టి మహాకావ్యమునందలి యలంకారవిశేషములను కొన్నింటినైన మనమిపుడు స్థాలీపులాక న్యాయముగ పరిశీలించి, తత్ప్రాశస్త్యమును తెలిసికొనుట మిక్కిలి యవసరము.

సుందరకాండములో పంచమసర్గయంతయు-శబ్దాలంకారమునకు, అంత్యప్రాస నియమమునకు ఒక మచ్చుతునుక. కనుక, ఆ సర్గయందలి ఆదిమధ్యాంతములలోని శ్లోకములను మూడింటిని మాత్రము ఇట ఉదాహరణముగ గ్రహింతము.

తత స్సమధ్యంగత మంశుమన్తం
జ్యోత్స్నా వితానం మహదుద్వమన్తమ్
దదర్శ ధీమాన్ దివి భానుమన్తం
గోష్ఠే వృషం మత్తమివ భ్రమన్తమ్.

"రక్షాంసి వక్షాంసి చ విక్షిపన్తి
గాత్రాణి కాన్తాసు చ విక్షిపన్తి
రూపాణి చిత్రాణి చ విక్షిపన్తి
దృఢాని చాపాని చ విక్షిపన్తి."

"సీతా మపశ్యన్ మనుజేశ్వరస్య
రామస్య పత్నీం వదతాం వరస్య
బభూవ దుఃఖాభిహత శ్చిరస్య
ప్లవఙ్గమో మన్ద ఇవాచిరస్య."

ఇందలి శబ్దవైచిత్ర్యము మిక్కిలి హృద్యమైనది. ఇఁక అర్థాలంకారముల నాలోకింతము.

"స్పృశంస్తు విమలం శీత
ముదకం ద్విరద స్సుఖమ్
అత్యంత తృషితోవన్యః,
ప్రతిసంహరతే కరమ్."

(ఆరణ్యకాండ 16-21)

అడవి యేనుఁగు - చాల దప్పికగలిగియున్నను, అతి శీతలముగ నున్న నీటిని స్పృశించి, తొండమును ముడుచుకొనుచున్నది.

దండకారణ్యములో-శీతల జలప్రపూర్ణములైన సరస్సులు, మత్తేభములును ఉన్నవని ఇందు సూచింపఁబడినది. ఇందలి అర్థాలంకారము-అత్యంత మనోహరమైనది. అనంతరము-ఉపమాలంకారమును సమాలోకింతము. రావణ వధానంతరము రాముఁడు సీతనుజూచి-

"ప్రాప్తచారిత్ర సందేహా
మమ ప్రతిముఖేస్థితా
దీపో నేత్రాతుర స్యేవ
ప్రతికూలాసి మేదృఢమ్."

(యుద్ధకాండ : 118-17)

జానకీ, జనులు నీ చరిత్రను శంకించుచున్నారు. కనుక, యెదుట నిల్చియున్న నీవు నాకు-కండ్లకలక గలవానికి ముందున్న కాంతివంతమైన దీపమువలె, ప్రతికూలముగ నుంటివనుట నిశ్చయము' అన్నాఁడు. ఇందలి ఉపమాలంకారము - అనన్యాదృశము. ఇటుపై, ఉత్ప్రేక్షాలంకారమును పరిశీలింతము.

లంకా పట్టణములో - అశోకవనమున ఒక వంక సెలయేరొకటి ప్రవహించుచుండెను. దాని తీరమునఁగల చెట్లకొమ్మలు - ఆ నీటిలోనికి వ్రేలాడుచుండుటచే, నీరు వెనుకకు మరలసాగెను. ఈ సామాన్యవిషయమును వాల్మీకి - ఎంత రమణీయముగ వర్ణించెనో చూడుఁడు :—

"దదర్శ చ నగాత్తస్మా
న్నదీం నిపతితాం కపిః
అంకా దివ సముత్పత్య
ప్రియస్య పతితాం ప్రియామ్
జలే నిపతితాగ్రైశ్చ
పాదపై రుపశోభితామ్

వార్యమాణా మివ క్రుద్ధాం
ప్రమదాం ప్రియ బంధుభిః
పునరావృత్తతోయాం చ
దదర్శ స మహాకపిః
ప్రసన్నామివ కాంతస్య
కాంతాం పునరుపస్థితామ్.

(సుందరకాండ : 14-29 నుండి 31 వఱకు)

ఆ పర్వతాగ్రము నుండి భూభాగముపైకి ప్రవహించు సెలయేటిని గాంచినచో-భర్తపై అలిగినభార్య, కోపముతో అంకము (తొడ) నుండి దిగి, వెళ్లునట్లుండెను. ఆ సెలయేటిలో వ్రేలాడు చెట్ల ఊడలు - ఆమె కోపమును వారించు ఆప్తబంధువులవలె నుండెను. అపుడా ప్రవాహవేగము వెనుకకు మరలుటచూడ, కోపము ఉపశమించి, భార్య భర్తను చూచుటకు మెల్లగా మరలుటవలె నుండెనఁట! ఎంతటి మనోహరమైన వర్ణనమిది! శ్లేషాలంకారమును గాంతము.

'మా నిషాద ప్రతిష్ఠాం త్వ
మగమ శ్శాశ్వతీస్సమాః
యత్క్రౌంచ మిథునా దేక
మవధీః కామమోహితమ్.''

(బాలకాండ . 2-15)

ఒక బోయవాఁడు-క్రౌంచమిథునమునందు మగపక్షిని చంపగా, ఆడుపక్షి దుఃఖింప సాగెను. అపుడు-పరమ దయార్ద్రహృదయుఁడైన వాల్మీకి - ఆ సన్నివేశము చూచినవాఁడగుటచే, బోయవాఁడు చేసిన దారుణకృత్యమునకు మిక్కిలి వ్యథజెంది-'ఓ బోయవాఁడా, కామమోహితమైన క్రౌంచ మిథునమునందు, ఒకదానిని చంపుటచే, అనేక సంవత్సరములు నీవు భూమియం దుండఁజాలవు' అని, అతనిని శపించెను - శోకము శాపముగా ప్రకటమయ్యెను. శోకప్రపూరితమైన వాక్యమే ఈ శ్లోకముగ రూపొందెను. అంతేకాదు - మహర్షియైన వాల్మీకి వదనారవిందమునుండి వెలువడిన ఈ శ్లోకమునకు, భగవత్పరమైన అర్థముకూడ మఱియొకటి ఇట్లు సిద్ధమయ్యెను.

మానిషాద = లక్ష్మీనివాసా, క్రౌంచమిథునాత్ = మండోదరీ రావణులనుండి, కామమోహితం ఏకమ్ = కామమోహితుఁడైన రావణునొకనిని, త్వం = నీవు, అవధీః = చంపుటచే, శాశ్వతీస్సమాః = అనేక సంవత్సరములు, ప్రతిష్ఠాం = కీర్తిని, త్వం = నీవు, అగమః = పొందిన వాఁడవైతివి.

ఇందలి శ్లేష - అతి గంభీరమైనది. ఇందే కాదు- కావ్యమం దంతటను ఇట్లతి గంభీరములైన అలంకారములు కన్పట్టుచుండును.

(సశేషం)

శివానందస్మృతులు—34

శ్రీమత్ప్రవ్రాజికశ్యామాప్రాణ

బేలూరుమఠము
క్రీ. శ. 1929 మార్చి 20 వ తేదీ
(బుధవారము)

నేటిఉదయము దక్షిణదేశీయుడగు ఒక సన్న్యాసి వచ్చి శ్రీమహాపురుషులకు ప్రణమిల్లుటతోడనే స్వామివారు ఇట్లనిరి.

"Blesscd are those who have not seen me but have faith in me" ''నన్ను చూడకయు, నాపై విశ్వాసము కలవారే పరమధన్యులు.'' మీరెల్లరును నిజముగా ధన్యులు, మీరు భగ

వానుని చూడ లేదు. కాని ఆయనపై విశ్వాసము మీకు కలదు.

మధ్యాహ్నము ఒకభక్తుడు వచ్చి 'స్వామిజీ, నన్నాశీర్వదింపుడు' అని పలుకుటతోడనే మహాపురుషులు 'ఆశీర్వదించుచున్నాను నాయనా, మావద్ద ఆశీర్వాదములే కలవు కాని శాపములు లేవు. మావద్ద ఆశీర్వాదములు వినా వేఱేమియు లేవు సుమా.''

శివానంద లేఖావళి

41

చిల్కాపేటహౌస,
కూమోన్, అల్మోడా
27 అక్టోబరు 1913

ప్రియమాస్టరు మహాశయా,

నీజాబు చేరి మహానందము కలిగినది. నీవు మఠములోనే ఉండ నిశ్చయించుకొన్నా వని తెలిసి మఱింత సంతోషించితిని. ఠాకూరు (శ్రీరామకృష్ణుని) ప్రియశిశువు నీవంటివాడు మఠసభ్యుడుగా చేరునేని మాకందఱికిని కలుగు ఆనందమును ఇంతంతని మాటలలో ఎట్లు చెప్పగలను? ఇది నీకును మఠసభ్యులకును క్షేమంకరము. నీఆదర్శముచే సముత్సాహితులై నీకుటుంబమువారును కల్కత్తాలోని విద్యార్థిబృందమును సంఘములో చదువుకొన్నవారును నీవు ప్రదర్శించిన మానాను అనుసరించి తమ జీవితములను రూపొందించుకొన ప్రయత్నింతురు. మఠములో నుండ మని నీవు సంకల్పించుకొంటి వను వార్త విన్నంతనే నాకు కలిగిన ఆనందమును ఈ చిన్నజాబులో ఇముడ్చుట కష్టము. మఠములో నుండ నారంభించి కొంతకాలమైన పిదప నీవు నిర్వహింపవలసిన బాధ్యత ఎంత మహత్తరమైనదో మఠయాజమాన్యమున నీవంతు ఎంత ప్రముఖమైనదో నీకు తెలిసివచ్చును.

(శ్రీ)మాతృదేవియు ఉద్బోధనభవనమునను మఠమునందును ఉన్న ఇతరులును క్షేమముగా నున్నా రని తెలిసి సంతోషించితిని. కొన్నాళ్లుగ బాబురాముమహారాజునకు (ప్రేమానందస్వామికి) ఆరోగ్యము బాగులేదు. ఆయన స్థితి తెలిసికొనవలయు నని నాకు ఆత్రముగా నున్నది. ఆయన క్రమముగా తేఱుకొన్నా డనియు ప్రస్తుతము యథాపూర్వము ఠాకూరు (శ్రీరామకృష్ణుని) పూజారాధనలలో వ్యగ్రుడై యున్నా డనియు తెలియవచ్చినవార్త ఆనందదాయకముగ నున్నది.

చలికాలములో పాల్తుబాబు ఇక్కడనే ఉండునా అను విషయము ఇంకను నిశ్చితము కాలేదు. సమస్తము విజనుని ఆరోగ్యముపై నాధారపడియున్నది. అతనికి ఆరోగ్యము బాగున్నచో ఇచ్చటి చలి అతనికి సహ్యముగ నున్నచో వారు చలికాలము ఇక్కడనే గడపగలరు. అతడు చలికాలమున ఇచ్చట ఉండుటే మేలని వైద్యుడు చెప్పుచున్నాడు. ఇక్కడ ఇప్పటికే చాలినంత చలి యున్నది. రాత్రులందు క్విల్టును వాడుకొనుచున్నాము. పగటివేళలందును లావైనదుస్తులనే ధరించుచున్నాము.

మఠములో సమస్తమును బాగుగా జరిగిపోవుచున్న దని అనుకొనుచున్నాను. నా హృదయపూర్వకప్రేమప్రణామములను దయచేసి, నీవు స్వీకరించి బాబురాముమహారాజునకును, కోకామహారాజునకును (శ్రీసుబోధానందస్వామికిని) అందజేయవలసినది. ఇతరసన్న్యాసులకును, బ్రహ్మచారులకును నాహృదయపూర్వకప్రేమయు, మంగళాశాసనములును.

ప్రేమలో నీవాడను,
శివానంద

అనుబంధము:—ఫ్రాంకుగారికిని నా ప్రేమ శుభాకాంక్షలు. తన ప్రేమప్రణామాలను బాబురాము మహారాజునకును, శోకా మహారాజునకును అందజేయవలసిన దని పాల్తు నన్ను కోరియున్నాడు. శి.

42

చిల్కాపేటహౌస్,
అల్మోడా,
కూమోన్, ఉత్తరప్రదేశ్,
1 నవంబరు 1913

ప్రియ—,

నీ రెండు జాబులును ఒకదానివెంబడి నొకటి చేరినవి. నీదృష్టికి సమస్తము మాయగా కనిపించుచున్నది. సమస్తమును మాయ అనుట నిజమే. ఈ జగమంతయు నొకమాయ. మాయయనుట నెఱిగి లోకములో జీవించు వారికి అందు సంగము ఎప్పుడును కలుగదు. గురుదేవుడు (శ్రీరామకృష్ణుడు) చెప్పుచుండెడివాడు, "చేతికి నూనె యలదుకొని తరువాత పనసపండు తఱుగుడు" అని. సమస్తమును మాయ అనుట తెలిసియుండుటే చేతికి నూనె యలదుకొనుట. పనసపండును తఱుగుట యనగా లౌకికకర్తవ్యములను నిర్వర్తించుచుండుట.

నిస్సంగత్వముతో నిస్స్వార్థరీతిలో నీవు నన్ను ప్రేమింపగోరుచున్నావు. నిజమున కది చాల బాగున్నది. గురుదేవుడు రామకృష్ణుడే నాహృదయమందలి ఏకైకనిధానము. విశుద్ధికి ధర్మమునకు దయకు ఆయన నిధానము. సామాన్యమానవుల నుద్ధరించుటకై సపరివారముగ ఆయన అవతరించినాడు. స్వలాభాపేక్ష ఇంచుకయు లేదు. అవాప్తసమస్తకాముడు ఆయన ఒక్కడే. ఈ పాత్రను నీవెంతగా ప్రేమింతువో అదంతయు ఠాకూరునకే చెందును. (తన్ను నిర్దేశించుకొనుచు) దీని పైని ప్రేమకూడ నీకు ఆయనయొద్దనుండియే వచ్చును. భక్తిప్రేమపూర్ణులగు నీవంటికుఱ్ఱవాండ్రను ఆయనే స్వయముగా ఎన్నుకొనును. భళి! ఆయన నిన్ను స్వకీయునిగ చేసికొన్నాడు. ఆయునను గాఢముగ ప్రేమింపుము. నీవు భాగ్యశాలివి. గురుదేవుని దివ్యక్రీడారంగమును చూచితివి, అంటితివి, మీ అమ్మను సైతము చూపితివి. అట్టిచోటును ప్రపంచమున మఱెచ్చటను మేము చూచియుండలేదు. మేము సుదూరము పర్యటించితిమి. దర్శనీయములగు పెక్కు క్షేత్రరాజములకు పోయితిమి, కాని గురుదేవుని క్రీడారంగమునకు సాంపులో వైభవములో విశుద్ధిలో దీటుగాగల చోటును ఎక్కడను చూడమైతిమి. అదే మాకు కైలాసము, కాశి, వైకుంఠము, గోలోకము. ఇంతకంటె ఏమి చెప్పుదును ?

మాతృదేవి (శ్రీశారద) ఎవరిముందైనను మేలిముసుగు తీసివేయదు. మా యెదుటనైనను అంతే. స్త్రీవిషయము వేఱు లెమ్ము, ఆమె నిన్ను దీవించినది. ఇక నీవు దేనినిగూర్చియు వంత నొంద నక్కఱలే దని గట్టిగా తెలిసికొనుము. అమ్మ సామాన్యమహిళ కాదు అని దృఢముగ విశ్వసింపుము. శ్రీ ఠాకూరు (శ్రీరామకృష్ణుడు) దక్షిణేశ్వరములో నుండినకాలము మొదలుగా మాలో ఎవరుగాని మాతృదేవిపాదములనే తప్ప వేఱేమియు చూచినవారము కాము. ఆమె వదనమును మేము చూచినదే లేదు. ఆమె మేలిముసుగు వేసికొనుచుండుట ఇప్పుడుమాత్రమే కాదు. నీప్రార్థనకు ఆమె ఔనని తల ఊపినది. నిస్సందేహముగ నీవు ధన్యాతిధన్యుడవు.

నీవు ఆరోగ్యము గలిగియున్నావని విని సంతోషించితిని. ఇక్కడ నాదేహపరిస్థితిలోను చెబు పేమియు లేదు. ఐనను ఇక్కడ చలి చాల హెచ్చుచున్నది. ప్రకృతిసౌందర్య సంపన్నములును సదామంచుచే కప్పబడినవియు నగు పర్వతశిఖరములు ఇక్కడికి చాలదగ్గఱనే, దాదాపు ఇరువదిమైదో ముప్పదియో మైళ్ళ దూరమున నున్నవి. మంచు వర్ధిల్లు కాలము గావున ప్రస్తుతము ఆ పర్వతశిఖరములు మఱింత జాజ్వల్యమానములుగ నున్నవి. ఒకటిరెండునెలల కనంతరము చుట్టుపట్ల నున్న మహోన్నత పర్వతప్రాంతములందు మంచు పడును. ఇచ్చటను ఇంచుక మంచు పడును. అప్పుడు ఓర్చుకొనరానంత చలిగా నుండును.

నీకు నాహృదయపూర్వకప్రేమాశీస్సులు. నీక్షేమమునుగూర్చి అప్పుడప్పుడు వ్రాయుచుండుము.

నీ శ్రేయోభిలాషి,
శివానంద.

43

చిల్కాపేటహౌస్,
అల్మోడాపోస్టు,
కూమోన్, ఉ. ప్ర.
23 జనవరి 1914.

ప్రియ——,

నీజాబువలన అన్నివిషయములును స్పష్టపడినవి. నిజమే, లోకరీతి అంతే. దీనిని పూర్తిగా తెలిసికొని ఈప్రపంచమున మనము జీవింపవలెను. ఇందుంగూర్చి కలవరపడి లాభము లేదు. భారము దేవునిమీద పెట్టి నీవిధులను నిర్వర్తించుచుండుము. ఈలోకముగుండనే నీవు బ్రహ్మసాక్షాత్కార మందుదువు. నీ వీలోకమునకు మరలిరావని గట్టిగా తెలిసికొనుము. ఏచోటికైనను పోయి అచ్చట పాటుపడి నీఋణములను తీర్చుకొనవలె ననుట ఈశ్వరసంకల్ప మగునేని అన్నివిధముల ఆలాగే చేయుము. అది ఈశ్వరసంకల్ప మగునేని అట్లే కానిమ్ము. అందుకై నీవు వ్యథ చెందుట ఎందులకు? నీకు భయము లేదు. ఠాకూరు నీకు శరణ మిచ్చి యున్నాడు. గృహస్థుడవుగ నీవు మరల జన్మింపబోవు, భయపడకు. జయ శ్రీ రామకృష్ణ! ఇంచుకైనను భయపడకు. దృఢచిత్తముతో నీవిహితకర్తవ్యములను నిర్వర్తించుచుండుము. దేవునిగూర్చిన తలంపును మనమున నిడుకొని, ప్రతిపనిని చేయుము. ఇందు భక్తిశ్రద్ధలు చాలముఖ్యము. ఈలోకములోని సుఖసంతోషములేమి, కష్టదుఃఖములేమి రెన్నాళ్ళపాటివే. ప్రపంచమున సదా సుఖపడువాడును సదా కష్టపడువాడును లేనే లేడు. లోకములోని సుఖదుఃఖములు క్షణికము లని గుర్తించి భగవద్భక్తుడు తనమనస్సును దేవునందే స్థిరపఱచుకొనును. కష్టసుఖములపట్ల ఉదాసీనుడుగ నుండును. సుఖము కలిగినపుడు పొంగిపోడు. కష్టమువచ్చినపుడు క్రుంగిపోడు. శిశువువలె అత డిట్లు ప్రార్థించును:- "దేవా, దేనిచేతగాని నాకు నీతో ఎడబాటు కలుగకుండుగాక. దేహధారులకు సుఖదుఃఖములు తప్పవు. కాని నాశ్రద్ధను భక్తిని ప్రేమను హిమాలయములవలె స్థిరములుగను, అప్రకంప్యములుగను ఉండునట్లు చేయుము."

ఇంతకంటె ఏమి వ్రాయుదును? నీ వెచ్చట నున్నను నిన్ను ఠాకూరు కనుపెట్టియుండును.

నీ శ్రేయోభిలాషి,
శివానంద.

44

చిల్కా పేటహౌసు,
అల్మోడాపోస్టు,
కూమోర్, ఉ. ప్ర.
26 ఫిబ్రవరి 1914.

ప్రియ—,

నీజాబులు రెండును చేరినవి. రెండవ జాబులో నీవు వ్రాసినది థాకూరు ననుగ్రహముచే పరిపూర్ణ సత్యమే. నీవు వ్యథ చెందవలసిన కారణము లేనే లేదు. థాకూరును గాఢముగా ధ్యానించి ప్రార్థింపుము. ఆయన నీ కొదువల నన్నిటిని తీర్చును. నీడెందమున ఉద్రిక్తభగవత్ప్రేమ జ్వాల వెలుగొందుచుండును గాక. దివ్యప్రేమలో పూర్తిగ అవగాహించియుండుము. నీకు ఏకొదువయు నుండదు. నన్ను పంపుమని నీవుకోరిన వస్తువుల నన్నిటిని పంపెదను, ఒక్కదానిని తప్ప. అక్కడ సుందరకుసుమములు నిండార వికసించియుండు నని విన్నప్పుడు నే ననుభవించిన యానందమును, ఆహా, నీ కెట్లు వర్ణించి చెప్ప గలను! నీహృదయమునకు సంతృప్తికలుగు నట్లు థాకూరును (శ్రీరామకృష్ణుని) అలంకరింపుము. ఆయన దక్షిణేశ్వరమున పూదోటలోనే నివసించుచుండెను. పుష్పము లాయనకు ప్రియములు. వసంతర్తు వచ్చునేని వికసిత సుందరకుసుమ సమృద్ధి మఱింతగా కలుగును. దండిగా వానిని థాకూరునకు సమర్పింపుము.

నీతండ్రిగారు భక్తులు. ఆ పుణ్యఫలముగా ప్రకృతయుగావతారమూర్తియగు శ్రీరామకృష్ణునియందు భక్తి నీకును అలవడినది. థాకూరును నీవు బాహ్యాభ్యంతరములందు తిరముగ నెలకొల్పుకొనవలయును. లోపల ఆయన నెలకొనునేని వెలుపల ఏకొదువయు నుండదు. నీకు నా హృదయపూర్వకప్రేమాశీస్సులు. నీ క్షేమవార్తల నప్పుడప్పుడు వ్రాయుచుండుము. దేవు నను గ్రహమున నాశరీర స్థితియు పర్వా లేకున్నది.

నీ శ్రేయోభిలాషి,
శివానంద.

అనుబంధము.—ఏడెనిమిది దినములు ప్రబలవర్షము కురిసినది. కడపటి రెండుదినములలో మంచు పడినది. మొదటిదినము పడిన మంచు నాలుగైదంగుళములు. రెండవదినము పడినది సుమారు ఏడంగుళములు. ఇక్కడ చలి భయంకరముగ నున్నది. కాని మంచు పడినపిమ్మట హిమాలయముల అద్భుతోజ్జ్వల రామణీయకము వర్ణనాతీతముగ నున్నది. అవి పరమశివునితో నిబిడముగ నిండినట్లు కనిపించుచున్నవి. గ్రామసస్యములకు అది చాల మంచిది. ఆరోగ్యమునకు చెప్ప నక్కఱ లేదు. ఈశ్వరసంకల్పముచే ఈవర్షములవలన ఈ ప్రాంతములకు క్షామబాధ తప్పినది. వానలు కురియకుండిన ఇక్కడి ప్రజలయు జంతువులయు దుస్థితికి అంతు ఉండియుండదు. తిండి లేక ఎందఱు ప్రాణులు చచ్చియుందురో దేవుడే ఎఱుగును.

వార్తలు - విశేషాలు

శ్రీరామకృష్ణుని జయంతి మహోత్సవములు

శ్రీరామకృష్ణమఠము, మద్రాసు-4.

1970 వ సంవత్సరం మార్చినెల 9 వ తేది సోమవారంనాడు పరమహంస శ్రీరామకృష్ణ దేవుని 135-వ జయంతి మహోత్సవతిథిపూజ మదరాసు మైలాపూరు శ్రీరామకృష్ణమఠ సాధువులచేతను భక్తులచేతను నిర్వర్తింపబడినది. మఠావరణ మంతా చక్కగా అలంకృత మైనది. నాటిప్రభాతమున మంగళవాద్యములతో హారతితో కార్యక్రమం ప్రారంభ మైనది. జన్మగ్రామావరణ స్మారకములైన పరిసరములమధ్య గురుదేవునిపటము స్వలంకృతమై పెట్టబడినది. పూర్వాహ్ణమంతయు భజనలతో గీతోపనిష ద్దేవీమాహాత్మ్యాది గ్రంథపారాయణంతో ప్రత్యేకపూజతో గడచినది. హోమముతోను ప్రసాదవినిమయంతోను అప్పటికార్యక్రమం ముగిసింది. వివేకానంద కాలేజి ఎన్సీసివిద్యార్థులు కార్యనిర్వహణమున మిక్కిలి సహకరించారు. సాయంపూజానంతరము మఠమండపంలో సమావిష్టమైన భక్తసదస్సులో శ్రీవిరూపాక్షానందస్వామి గురుదేవుని జీవితచరిత్రమున ముఖ్యఘట్టములను ప్రసుతించారు. శ్రీమత్పరమాత్మానంద స్వామియు శ్రీమత్కైలాసానందస్వామియు గురుదేవుని జీవితసందేశాల ప్రాముఖ్యమును గూర్చి ఉపన్యసించారు.

మార్చినెల 15-వ తేది భానువారంనాడు వివేకానంద సెంటినెరీహాలులో బహిరంగోత్సవమునకు ఏర్పాట్లు చేయబడినవి. హరికథాకేసరి శ్రీ వి. ఎస్. వెంకటరమణరావుగారు మధ్యాహ్నానంతరం 2-30 గంటలనుండి 5-30 గంటలవఱకు ప్రహ్లాదచరిత్ర హరికథాకాలక్షేపం వినిపించారు. తరువాత పౌరసభ సమావేశమైంది. రిజర్వుబ్యాంకి మాజీగవర్నరయిన శ్రీమాన్ హెచ్. వి. ఆర్ అయ్యంగారు సభాధ్యక్ష్యం వహించారు. ప్రార్థనగేయం మంత్రపుష్పానుసంధానం ముగిశాక మఠాధ్యక్షులైన శ్రీమత్కైలాసానందస్వాములు సభాధ్యక్షులకు వక్తలకు సదస్యులకు స్వాగతమంగళాశీస్సు అనుగ్రహించి శ్రీరామకృష్ణజయంతి ప్రాముఖ్యాన్ని గుఱించి ఈ లా గన్నారు. రామకృష్ణక్యాలెండరులో శ్రీరామకృష్ణ జయంతి అన్నిటికంటె ముఖ్యదినం. శ్రీరామకృష్ణుని జీవితోపదేశములప్రభావము ఈనాడు వేలకొలదిమానవులపై ప్రత్యక్షముగ అగపడుతున్నది. పరమహంసదేవుని జీవితమును ఉపదేశాలను వ్యాఖ్యానించే ఈలాటి సమావేశాలు చాల లాభదాయకాలు. శ్రీరామకృష్ణుడు మానవజాతికే ఉమ్మడిసొమ్ము. ఈనాడు శ్రీరామకృష్ణసామ్రాజ్యంలో సూర్యుడు అస్తమించడు అనడం యథార్థసూక్తి. రామకృష్ణసరస్వతం వర్ధిల్లుతున్నది. రామకృష్ణోద్యమం వ్యాపిస్తున్నది. నూతన రామకృష్ణకేంద్రాలను నెలకొల్పవలసిం దని బహుప్రాంతాలవారు ప్రపంచమంతటా అడుగుతున్నారు. "నాశిష్యులు చాలామంది. వారిభాష నే నెఱుగను." అని శ్రీరామకృష్ణుడే పల్కియున్నాడు. ఆమాట మిథ్యకాదు తథ్యమే యనుట కాలక్రమాన నిరూపితమవుతున్నది. శ్రీవివేకానందస్వామి మునుముందు మాతృశ్రీగారి అనుమతిని శ్రీరామకృష్ణుని అనుమతిని సంపాదించియే పాశ్చాత్య దేశాలలో పర్యటించారు. శ్రీరామకృష్ణు డప్పుడు భౌతికదేహంలో లేనప్పటికీ స్వామీ

జీకి దివ్యదర్శనంలో కనిపించి తాను కడలి కెరటాలపై సంచరిస్తూ తన్ననుసరించమని సైగ చేశాడు. అదే అనుమతి. శ్రీరామకృష్ణుని సందేశం ఆధునికలోకానికి ఎంతైనా ఆవశ్యకం. విదేశీయసంస్కృతి మనదేశాన్ని ఆవరిస్తున్నప్పుడు అవతరించాడు శ్రీరామకృష్ణుడు. ఐహికపరమైన ఆవిదేశీ సంస్కృతి ధాటిని ప్రతిఘటింపనెంచిన విధినిర్ణయమే శ్రీరామకృష్ణుని అవతారము. దేశీయ విదేశీయశక్తులకు కలిగిన సంఘర్షణలో దేశీయశక్తులు తమస్థానమును నిలుపుకొనగలిగాయి శ్రీరామకృష్ణునిప్రభావం చేత. ఐనా, శ్రీరామకృష్ణుడు మనదేశంకొఱకు ప్రాచ్యదేశాలకొఱకు మాత్రమే అవతరించినవాడు కాడు. యావన్మానవతతిశ్రేయస్సుకై ఘటిల్లిన అవతారం ఆయనది. ఐరోపా అమెరికాలుకూడ ఆయనకు స్వక్షేత్రాలే. అవతారం అనేది అరుదైన సంభవం. శ్రీచైతన్యునకు చిరము తర్వాత శ్రీరామకృష్ణుడు అవతరించాడు. అద్భుతమైన స్వకీయప్రతిభచే ఈనాటి విద్యావిధానవ్యర్థతను ఆయన గుర్తించాడు. దేవుని ఉనికిని గుర్తించాడు. బ్రహ్మసాక్షాత్కారమే మానవజన్మకు ఏకైకలక్ష్యమనిన్నీ సాధనలు సాగింపనిదే అది సిద్ధించదని ఆయన ఉద్ఘాటించాడు. ఆయన స్వయము పండ్రెండేండ్లు సాధన చేశాడు. ఊపిరికిగాను ప్రాణి కొట్టుకలాడినట్లుగా దైవసాక్షాత్కారమునకై తహతహపడితే అది తప్పక సిద్ధిస్తుందని ఆయన ఉపదేశము. దానిని తలదాల్చి సద్వినియోగపఱచుకోవడం మనకు ప్రాప్తం.

స్కూలువిద్యార్థులు ఆంగ్లప్రముఖ భాషలలో కంఠస్థముచేసిన స్వామీజీ ఉపన్యాసాలను వల్లించారు.

షికాగోనుంచి విచ్చేసిన ప్రొఫెస్సరు ఆడెమ్సు సదస్యుల కోరిక కాసేపు ప్రసంగించారు. ఆయన ఉపన్యాససంక్షేపం :— భారత సోదర సోదరీమణులారా, అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రాల ప్రజలఅభినందలను మీకు అందజేస్తున్నాం. భారతదేశమును దర్శించేందుకు హిందూసిద్ధాంతమును గుఱించి తెలుసుకునేందుకు రామకృష్ణమిషను అంటే ఏమో దాని కార్యకలాపాలేవో కనుగొనేందుకు నేను మా శ్రీమతి ఇక్కడికి వచ్చాం. విశ్వమంతా, మానవతతి సమస్తము ఒక్కకుటుంబమే. ప్రాంతీయంగా భేదాలు పైకి కన్పించినా ఒకరి కొకరు అందఱూ సొంతమే. ఈ దేశంలో ఎక్కడికి పోయినా మేము నిరీక్షించినంతకంటె ఎక్కువ ఆదరంతో ప్రజలు మమ్ము సత్కరిస్తున్నారు. విదేశీయులనుగా మమల్ని ఎవరూ భావించడం లేదు. సోదరులుగానే అంగీకరిస్తున్నారు. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రాలలో ప్రజలకు శ్రీరామకృష్ణునందు శ్రీవివేకానందస్వామియందు రామకృష్ణమఠమిషనుల కార్యకలాపములందు అభిరుచి నానాటికి వర్ధిల్లుతున్నది. అమెరికాలో రామకృష్ణమఠమిషను కేంద్రాలు పదిటికంటె ఎక్కువే ఉన్నాయి. ఆ కేంద్రాలనుండి గ్రంథాలు ఉపన్యాసాలు ఇతరప్రభావాలు వెలువడి అమెరికాప్రజలలో వ్యాపిస్తున్నాయి. అమెరికాలో కళాశాలవిద్యార్థులు ఇతరులు స్వాముల ఉపన్యాసాలు ఆలకిస్తుంటారు. హిందూసిద్ధాంతంలో జెన్బౌద్ధసిద్ధాంతమందు వారికి ఆసక్తి కలుగుతున్నది. పాశ్చాత్యదేశాలలో ఐహికపరత ఎంత ఉండినా జీవితాన్ని గూర్చిన అక్కఱకూడా పెంపొందుతున్నది. జీవిత మంటే ఏమిటి? విశ్వకళాపరిషత్పట్టములను, ఉద్యోగాలను పొంది ధనం గడించడమా? వీని ఉపయోగ మేమి? మనజీవితం ఎందుకు? వస్తుసంపాదనకేనా?— అని ప్రజలు తమ్ము ప్రశ్నించుకుంటున్నారు. అమెరికాలో

యువకోద్యమమును చాలమంది నిందిస్తుంటారు. ఆనిందకు కారకులు యువకోద్యమమునకు సంబంధించిన అతివాదులే. ఆ ఉద్యమమేమో మంచిదే. తదనుసారులలో అనేకులు అనితరస్థలోపలభ్యములైన విలువలకై వేదాంతాన్ని జెన్బౌద్ధసిద్ధాంతాన్ని భారతీయులను జపానీయులను ఆశ్రయిస్తున్నారు.

'కలైమగళ్' పత్రికాసంపాదకులైన శ్రీ కి. వా. జగన్నాథన్ గారు తమిళంలో ఉపన్యసిస్తూ ఈలా గన్నారు. ఆధ్యాత్మికక్షుత్తును తీర్చుకొనేందుకు సర్వదేశాలవారు పరమహంసను ఆశ్రయిస్తున్నారు. ఆయన ఆధ్యాత్మికశిఖరారూఢు డనేందుకు ఇది స్పష్టమైన తార్కాణము. భారతదేశంలో కఱవులు, కాటకాలూ ఎన్నో వచ్చాయి. ఆధ్యాత్మికశక్తికి మాత్రం క్షామం ఈదేశంలో ఎన్నడూ లేదు. రాజకీయంగా ఆర్థికంగా మనదేశం బానిసస్థితిలో ఉన్న కాలంలో విశ్వకళ్యాణకరులైన శ్రీరామకృష్ణవివేకానందు లనెడి పరంజ్యోతులు మన దేశంలో ఉదయించారు. బ్రతికినన్ని నాళ్లు శ్రీరామకృష్ణుడుభగవన్నిమగ్నుడుగనేఉండెను. బాల్యంలోనే భావసమాధి అనుభూతులు ఆయనకు కలిగాయి. పొట్టకూటిచదువు తన కక్కఱలేదని దృఢనిశ్చయంతో తెలిపాడు. పవిత్రతాస్వరూపిణియైన శ్రీశారదాదేవిని పెండ్లాడడం కూడా సాంతానికి ఆయన నిర్ణయించుకొన్న ప్రణాళికలో చేరిందే. శ్రీశారదారామకృష్ణవివేకానందత్రయము సోమస్కంధసిద్ధాంతము దాల్చిన మానవరూపమే. కనిపించిన ప్రతి ఒక్కరిని మీరు దేవుణ్ణి చూచారా అని అడుగుతుండినాడు వివేకానందస్వామి. పరమాత్మతో ఐక్య మందడానికి జీవాత్మపడెడి తహతహపాటును సూచించే ప్రశ్న అది. చూచారా అనే ప్రశ్నకు చూచాను అను జవాబు దక్షిణేశ్వరయోగిపుంగవు డొక్కడే చెప్పగలిగాడు. నిర్వికల్పసమాధిలో మునిగి యుందమని స్వామిజీ కోరినప్పటికి విశ్వమానవకళ్యాణమును సాధించవలసిన నీకు ఈలాటి కోరిక తగదు. అని చెప్పి శ్రీరామకృష్ణుడు ఆకోరికను వెంటనే తీర్పలేదను అంశము గమనార్హము.

తర్వాత జరిగిన వివేకానందకాలేజీప్రొఫెస్సరు కె. లక్ష్మీనారాయణగారి ఆంగ్లోపన్యాససంగ్రహం. జీవితకాలంలోను తర్వాతను ప్రపంచాన్నంతా తనవంకకు ఎలయింపగలిగిన ప్రభావం శ్రీరామకృష్ణునిది. నచికేతునివలె రామకృష్ణుడును ప్రేయస్సును విడిచి శ్రేయస్సును అవలంబించాడు. కాళీగుడిలో ఆయన నిర్వహించిన పూజారికృత్యం కాళీమాతతో సాక్షాత్తుగా జరిగినచుట్టఱికపు కథయే. ప్రకృతయుగమును లోకజననియుగమని శ్రీరామకృష్ణుడు పేర్కొనుచుండెడివాడు. మహిళను పూజాపీఠముపైనుంచి ఆరాధించినవా డాయన. అన్నిమతమార్గాలు అనుసరించి అన్నియు మనలను ఒక్కగంతవ్యందగ్గఱకే చేర్చు ననెడి సత్యమును ఆయన స్వానుభవంచేత తెలుసుకొన్నాడు. క్రుంగిపోవుచుండిన ఆధ్యాత్మికపరతకు ఆయన పొంగు సమకూర్చినాడు. నాస్తికతాగర్తంలో పడిపోనీయక వివేకానందస్వామిని నిలిపాడు. రామకృష్ణవివేకానంద సమాగమ వృత్తాంతము చదువరులకు రోమాంచం కలిగించకమానదు. గురువు స్థాణువు, శిష్యుడు నిత్యప్రవర్ధమాన విశ్వశ్రేయఃప్రవాహము. క్రైస్తుదేవునకు పాలుయోగింద్రుడును బుద్ధదేవునకు ఆనందుడును ఎట్లో పరమహంసదేవునకు వివేకానందుడును అట్లే. రామకృష్ణవివేకానంద సారస్వతాధ్యయనంకంటె ఆధునిక మానవునకు శ్రేయస్కరమైనది వేఱొకటి లేదు.

వక్తృత్వంలోను వ్యాసరచనలోను వివిధ విద్యాలయాలు జరిపినపోటీలలో నెగ్గిన విద్యార్థులకు విద్యార్థినులకు బహుమతులు పంచిపెట్ట బడాయి.

సభాధ్యక్షులైన శ్రీ హెచ్. వి. ఆర్. అయ్యంగారు తమ నిగమనోపన్యాసంలో ఈలాగు వాక్రుచ్చారు:- నేటి సంఘజీవితంలో అసుఖకరవిప్లవాలు కనిపిస్తున్నాయి. యువకులు ఆలోచించాలి. ఇలాంటి సందర్భాలలో ఆస్తిక్యం ఎంత విలువకలదో వారు గుర్తించాలి. అత్యంతక్లిష్టపరిస్థితులు కలిగినప్పుడు జగదుద్ధారకులు అవతరిస్తుంటారు. శ్రీవివేకానందస్వామిని శ్రీరామకృష్ణుడు ఆనాడు నిర్వికల్పసమాధిలో మునిగిపోనీక ఆపినందుల సత్ఫలితమే ఈనాడు రామకృష్ణమఠమిషనుల రూపంలో కనిపిస్తున్నది.

శ్రీ కృ. బాలసుబ్రహ్మణ్య అయ్యరుగారు సదస్యులకు వందనోపచారం నిర్వర్తించారు. అనంతరం మఠమండపంలో మఠ భజనబృందం వారు గంటసేపు కాళీకీర్తన చేశారు. ప్రసాద వినిమయంతో నాటికార్యక్రమం ముగిసింది.

శ్రీ గీతాగ్రంథాలయం, మలక్పేటకాలని, హైదరాబాదు

శ్రీ గీతాగ్రంథాలయ కార్యవర్గము, సన్మానసంఘము తరఫున హైదరాబాదు మలకపేట రిక్రియేషనుక్లబ్బునందు 15-3-70 తేదీ ఆదివారము సా॥ 4 గంటలకు గీతావ్యాస శ్రీ శిష్టా సుబ్బారావు M.A. గారికి ఘనమైన సన్మానము గావింపబడెను. శ్రీ వి. సూర్యనారాయణ స్వాగతవాక్యములు పల్కెను. శ్రీ K.N. అనంతరామన్ I.C.S. గారు అధ్యక్షత వహిస్తూ గ్రంథాలయ విభాగమునకు ప్రారంభోత్సవము గావించిరి. ఎండోమెంటుకమీషనరు శ్రీ K- వాసుదేవరావు I.A.S. శ్రీ సుబ్బారావుగారి ఆంగ్లవ్యాఖ్యానసహిత భగవద్గీతను ఆవిష్కరించిరి. గీతోపన్యాసముల పరిసమాప్తి సందర్భమున శ్రీ సుబ్బారావుగారికి వేయిన్నీనూటపదహారు రూపాయలు. వారికి, వారి కుటుంబమునకు నూతనవస్త్రములతో సన్మానము గావింపబడినది. డా॥ పి. రామచంద్రుడు గీతాపరముగ మనప్రస్తుత కర్తవ్యమునుగూర్చి ఉత్తేజకరమైన సందేశము నిచ్చిరి. అటవీశాఖామాత్యులు గౌ॥ రాజా సాగి సూర్యనారాయణరాజుగారు గీతలపోటీ లందలి బాలబాలికలకు బహుమతులు, ప్రశంసాపత్రములు పంచిపెట్టుచు, గ్రంథాలయము చేయుచున్న సేవను, విశ్వవిఖ్యాతమైన గీతయందలి బాలల ఆసక్తిని ప్రశంసించిరి. కార్యదర్శి శ్రీ వై. విశ్వనాథము వందన సమర్పణగావించిరి

గ్రంథపరిచయం

దివ్యభజనసంగ్రహము

శ్రీ శివానందాశ్రమమునందు ప్రతినిత్య మొనర్పబడు ప్రార్థన భజన కీర్తనల సార సంగ్రహము.

ప్రకాశకులు దివ్యజీవనసంఘము, శివానంద నగర్, (హిమాలయములు) పుటలు 168, వెల మూడు రూపాయలు.

భక్తి తొమ్మిదివిధము లన్నారు. అందు 'కీర్తనము' సార్వత్రికము ప్రముఖగణ్యము, దుర్బల మనశ్శరీరులకు కలికాలమానవులకు విహితమైన యేకైకతరణోపాయము అమోఘమైనది భగవన్నామసంకీర్తనము. కావున దేశంలో ఉన్న ఆధ్యాత్మికసంస్థలు భజనావళులను సంకలించి ప్రచురించియున్నారు. ఇది శివానందాశ్రమము వారి తరఫున విద్యానందస్వాములవారు సంకలించిన భజనావళి. ఉపోద్ఘాతముగ తెలుపనెంచిన విషయాలను తొలి పందొమ్మిది పుటలలో పొందుపఱచారు. సూత్రాలు మంత్రాలు స్తోత్రాలు– జపనియమ వివరణసమేతంగా – ఒక యిరవై యాఱు మొదటిభాగంలో క్రోడీకరింపబడ్డాయి. శ్రీ శంకర – జయదేవ –తులసీదాస – సదాశివ బ్రహ్మేంద్ర – వల్లభాచార్య – హసామలక – హృదయనంద – కాళిదాస – వ్యాస–పురందరదాస–రామదాస–త్యాగరాజ – మీరాబాయి–తుకారామ–నరసీమెహతా–ప్రముఖగ్రథితములైనవి భజనావళులు డెబ్బైయొక్కటి రెండవభాగంలో చేర్పబడ్డాయి. ప్రతిదానిలోను శ్లోక – గేయ – నామకీర్తనలనే మూడు విభాగాలు చూపబడిఉన్నవి. అచ్చు తప్పులున్నా, ఆంగ్లవాక్యముల ఆంధ్రీకరణంలో ఆంధ్రజాతీయత వెలితిగాఉన్నా – ఈ భజన స్తోత్రగేయావళి మాధుర్యం అపారం అగాధం అనిర్వచనీయం లోకోత్తరం అనడం అత్యుక్తి కాదు.

రచయిత, ప్రాప్తిస్థానము : శ్రీ తుళ్లూరి నరసింహారావు, నేతివారిపాళెము, నెల్లూరుజిల్లా. చిన్నసైజు, పుటలు 55, వెల తెలుపబడలేదు.

'గీతమాలికాశతకము లిఖించి తావకీన పాదపద్మముల నంకితముజేసికొంటి భక్తిశ్రద్ధల తోడ' అని రచయితయే తెల్పుకొన్నట్లు ఇది గీతికాఛందోగ్రథితమైన శతకం. భక్తిప్రవాహమే ఈ శతకముగా రూపుదాల్చినందువల్ల నిరర్గళధారాశుద్ధి ఈ ఫణితిగుణాలలో ప్రముఖగణ్యము. రూపప్రశంస, గుణకీర్తనం, దశావతారనుతి, బ్రహ్మోత్సవప్రస్తుతి – ఏవమాది విషయవిభాగమున్నా ఇందు పాటించబడి ఉంది. గట్ల నతిక్రమించడం వెల్లువపొంగుకు గుణమైనట్లుగా ఈ శతకంలోనూ అక్కడక్కడ పద్యపాదాలసంఖ్యానాలుగు అనే హద్దు అతిక్రాంతం కావడం గుణమే. శ్రీ వేంకటేశ్వర భక్తులకు ఈ శతకానుసంధానానుభవమున్నా బ్రహ్మానందానుభవమున్నా అభిన్నములు.

ప్రభాకర్

భక్తియోగము

అనువాదకులు :
శ్రీ చిరంతనానందస్వాములవారు

ఆధునికుల చిత్తము నాకర్షించురీతిని, అమోఘవచనములతో, విమర్శకదృష్టితో, శాస్త్రప్రమాణములతో భక్తితత్త్వమును శ్రీ వివేకానందస్వాములవా రిందు విపులముగా ప్రదర్శించి యున్నారు. మూలగ్రంథములలోని ప్రమాణవచనములును వానికి టిప్పణములును సులభశైలియందు వ్రాయబడి యున్నవి.

121+4 పుటలు ఆఱవ కూర్పు వెల : రూ. 1-50

కర్మయోగము

అనువాదకులు :
శ్రీ చిరంతనానందస్వాములవారు

ఇందు శ్రీ వివేకానందస్వాములవారు కర్మయోగతత్త్వము నరటిపండొలిచినరీతిని విశదీకరించియున్నారు. కర్మమెటుల మోక్షసాధనమో స్పష్టీకరించియున్నారు. కర్మయోగ రహస్యము నెఱుగగోరు జిజ్ఞాసువుల కిది కల్పతరువు.

146+8 పుటలు ఏడవ కూర్పు వెల : రూ. 1-50

ఇట్లు వ్రాయుడు : మేనేజరు, శ్రీ రామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు-4.

శ్రీ రామకృష్ణ బోధామృతము

అనువాదకులు :

శ్రీ చిరంతనానందస్వాములవారు

పరిశోధితమగు 1121 మహోపదేశములతో, సంగ్రహ జీవితముతో నలరారుచున్నది.

జీవుడు : సంసారము; మాయ, గ్రంథములు : గ్రంథులు, బాధగురువులు : బోధ గురువులు, లౌకికులు : వారి ధోరణులు, ఆత్మోన్నతి; సాధకులు : వారి యాదర్శములు, పారమార్థిక జీవనమునకు సదుపాయములు, సర్వమతసామరస్యము, జీవుడు : దేవుడు, జ్ఞానము: భక్తి: కర్మము, బ్రహ్మతత్త్వము, సూక్తులు: నీతికథలు మున్నగు అంశము లిందు తేటతెల్లముగ పసిబిడ్డలకయిన నవగాహన కాగల ఉపమానములతో వివరింపబడియున్నవి.

...ఈ గ్రంథం చదువుతూంటే ఒక్క ఐహికానికీ, ఒక్క ఆముష్మికానికీ కాక, రెంటికీ సంబంధించిన సూత్రాలూ, రహస్యాలూ, కీలకాలూ చక్కగా అరటి పండొలిచి చేతిలో పెట్టినట్లు ఉంటవి...

—ఆంధ్రపత్రిక

540 పుటలు ప్రజ్జ్వలమగు పంచమ ముద్రణము : వెల : అట్టబైండు : రూ. 4-50
క్యాలికో : రూ. 5-50

శ్రీ రామకృష్ణోపనిషత్తు

తమిళ రచయితలు :

శ్రీ చక్రవర్తి రాజగోపాలాచార్యులుగారు

ఆంధ్రానువాదకులు :

గౌ॥ న్యాయమూర్తి శ్రీ ప్రత్తిపాటి సత్యనారాయణరావుగారు

శ్రీరామకృష్ణదేవుని దివ్యోపదేశవాక్యము లాధారముగాగొని, వానిని విరివిపఱచి, తమ శాంతభావము లెన్నియోచేర్చి, ఆ సమష్టినంతయు శ్రీరామకృష్ణభాషితముగా, మనోహరకథారూపముగను, సంభాషణరూపముగను మార్చి, తమిళభాషలో రచింపబడిన జనాకర్షకగ్రంథము. ఇంగ్లీషు, మరాఠీ, బెంగాలీ, గుజరాతీ, హిందీభాషలలోని కిప్పటికే అనువదింపబడి అపారవ్యాప్తినొందినది. ఆ గ్రంథమున కిది చక్కని ఆంధ్రీకరణము.

128 పుటలు వెల : రూ. 1-25

అడ్రెసు : మేనేజరు, శ్రీ రామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు - 4

జ్ఞానయోగము

అనువాదకులు :

కీ. శే. కందుకూరు మల్లికార్జునంగారు, బి.ఏ.

అద్వైతజ్ఞానము "సిద్ధులకు, బద్ధులకు, స్త్రీలకు, పురుషులకు, శిశువులకు, పండితులకు, పామరులకు — అందఱికిని సమానాధికారముగల సొమ్ము" కావలెనని శ్రీ వివేకానంద స్వాములే యిందు పలికియున్నారు. అందుల కనుగుణమగు విషయ విన్యాసముతో శ్రీ స్వామివారీ యుపన్యాసముల కావించియున్నారు. ఈ గ్రంథము సరళమధుర భాషయందు ఆంధ్రీకరింపబడి యున్నది.

(480+8) పుటలు　　రెండవ కూర్పు　　వెల : రూ. 4-00

నూతన ముద్రణము!　　ఇప్పుడే వెలువడినది!

రాజయోగము

అనువాదకులు :

శ్రీ చిరంతనానందస్వామి

ఇందు ప్రథమభాగము శ్రీ వివేకానందస్వాములవారు న్యూయార్కు పట్టణములో కావించిన వివిధోపన్యాసములు. ద్వితీయభాగము – రాజయోగమునకు ప్రమాణములయిన పాతంజలయోగసూత్రముల విపుల వివరణము. పాఠకుల కిది రాజయోగదర్పణమే.

(320+8 పుటలు)　　ఆఱవ కూర్పు　　వెల : రూ. 2-50

అడ్రెసు : మేనేజరు, శ్రీరామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు–4

సంపాదకులు : శ్రీ హీరానందస్వామి, శ్రీ నేలటూరి భక్తవత్సలము.

శ్రీ ఎమ్. బాలసుందరంగారిచే ఫ్రీడమ్ ప్రెస్, (మద్రాసు–21) న ముద్రింపబడి,

శ్రీ హీరానందస్వామిచే శ్రీ రామకృష్ణమఠము (మైలాపూరు) నుండి ప్రచురింపబడినది.